

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΛΘ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 — ΤΗΛ. 227.689

1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1962

ΑΡΙΘ. 11

ΘΑ ΗΤΟ ΑΦΡΟΣΥΝΗ

Ἐγκριτος δημοσιογράφος καὶ θρησκευτικὸν περιοδικὸν ὑπεστήριξαν προσφάτως, ὅτι παρατηρεῖται κατ' αὐτὰς «ἔλλειψις ἠθικῆς ἐγερσιμότητος» εἰς τὸν λαὸν μας· καὶ ὅτι «ἀδρανεῖ ἡ συναίσθησις τῆς ἠθικῆς εὐθύνης». Καὶ παρατηροῦν, ὅτι ἡ συνεχῶς αὐξανομένη αὐτῇ ἀδιαφορία τοῦ κοινωνικοῦ μας συνόλου διὰ τὰ συντελούμενα — ὅσονδήποτε καὶ ἂν εἶναι ταῦτα ἀποκρουστικά — ἀποτελοῦν τραγικὸν φαινόμενον, πὸν ὀφείλει νὰ μᾶς ἀνησυχήῃ πολὺ.

* .

Καὶ ἔχουν ἀπόλυτον δίκαιον. Διότι ἡ ἀμβλύτης τοῦ ἠθικοῦ συναισθήματος καὶ ἡ ἀτονία τῆς ἠθικῆς εὐαισθησίας δὲν εἶναι μὲν ἐκδηλώσεις ποινικῶς κολάσιμοι. Φανερόνουν ὅμως διάβρωσιν τῶν συνειδήσεων ὑπὸ τοῦ ἐγκοσμίου κακοῦ· καὶ ἀποχρωματισμὸν καὶ ἀποσύνθεσιν τῶν πατροπαράδοτων βιωμάτων. Καὶ ἡ ἱστορία βεβαιώνει μὲ τὴν ἀπρευδῆ της γλῶσσαν, ὅτι ὅπου ἀποβαίνουν ἀτροφικὰ καὶ ὑποτονικὰ τὰ συναισθήματα τοῦ ἠθικοῦ χρέους, ἐκμηδενίζονται αἱ εὐγενεῖς ἀνατάσεις καὶ ἐπιδιώξεις. Καὶ δὲν ἀναστέλλεται ἀπλῶς ἡ πραγματικὴ εὐημερία καὶ πρόοδος. Ἄλλὰ ἡ ζωὴ καταπτᾶ νοσογόνον τέλμα εὐδαιμονισμοῦ καὶ ἐρωπαθείας. Καὶ τελικῶς ἐντάσσεται ὑπὸ τὴν πανώλεθρον σημαίαν τοῦ Ἀντιχρίστου.

*

Καὶ εἶναι βέβαιον, ὅτι διερχόμεθα μίαν χρονικὴν περίοδον, ὅπου τὰ πνευματικὰ ἐνδιαφέροντα καὶ αἱ ἠθικαὶ ἀναζητήσεις ἐκτοπίζονται ἀπὸ τὰς στυγνὰς ὑλικὰς ἀνάγκας. Καὶ ἀπισ-

χναίνεται ὁλοὲν ἡ τριπλῆ ἔφεσις τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸ ἀγαθόν, τὸ ὠραῖον καὶ τὸ ἀληθές· πὸν ἀποτελοῦν τὴν διαισθητικὴν ἐνόρασιν τοῦ αἰωνίου, καὶ τὸν φωτισμὸν τῆς κοινῆς καὶ τετριμμένης ζωῆς ἀπὸ τὸ ἀέσπερον φῶς τοῦ πνευματικοῦ κόσμου. Τὰ πάντα διέρχονται ὑπὸ κρίσιν. Καὶ ἡ Τέχνη. Καὶ ἡ Ἐπιστήμη. Καὶ ἡ καθαρὰ Θεωρία. Καὶ ἀτυχῶς καὶ αὐτὸ τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα. Ἄν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο, χάρις εἰς τὴν πατροπαράδοτον εὐσέβειαν τοῦ λαοῦ μας, τὴν πνευματικὴν του ἔλλαμψιν καὶ ὑφῆν, καὶ χάρις ἰδίως εἰς τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν του, ἔχει — καὶ ὡς πίστις καὶ ὡς ἔκφρασις — βαθύτατον ρίζωμα ἐντὸς τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἔθνους.

*

Παρίσταται διὰ τοῦτο ἀνάγκη μᾶς ριζικῆς ἐσωτερικῆς μας ἀνανεώσεως. Ἐπιβάλλεται ὄντως «ἀγὼν ἰδεαλισμοῦ καὶ ἀναγεννήσεως». Χρειαζέται τόνωσις καὶ κραταίωσις τοῦ συναισθήματος τοῦ ἠθικοῦ χρέους. Διὰ ν' ἀποκτήσωμεν «τὰν εὐσεπτον ἀγνείαν λόγων τε ἔργων τε πάντων», ὅπως ἐδίδασκεν ὁ Σοφοκλῆς. Καὶ διὰ νὰ μὴ παραμένον περραιτέρω αἱ καρδίαι ψυχραὶ, ὁ νοῦς ἄπτερος, καὶ αἱ συνειδήσεις τάφοι σιωπῶντες καὶ σκωληροβριθεῖς.

Ἄς μὴ ἐπαναπανώμεθα, ὅτι ἐπαρκοῦν πρὸς τοῦτο οἱ νόμοι. Διότι ἡ ἠθικὴ τῶν πολιτικῶν νόμων εἶναι ἐπιφανειακὴ. Καὶ δικαιώνει τὴν ἐννοίαν τοῦ πολίτου. Ὅχι ὅμως καὶ τοῦ ἀνθρώπου, «ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἀπέθανεν». Ὑπάρχουν ἄλλοι νόμοι «ὑψίποδες, ὧν Ὀλυμπος πατήρ μόνον, οὐδέ νιν θνατὰ φύσις ἀνέρων ἔτικτε», κατὰ τὸν ἀθάνατον τραγικὸν μας.

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Α'

ΤΟΥ ΠΑΝΑΓ. ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Ἀριθ. Πρωτ. 326

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετρούπολιτος κύριε Χρυσόστομε, Πρόεδρε τῆς Ἱεραρχίας Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασταζόμενοι ὑπερήδιστα προσαγορευόμεν.

Τὸ φῶς τῆς Ἀναστάσεως, καθοδηγῶν τὴν ἀνθρωπότητα τῶν εἰκοσι τελευταίων αἰῶνων τῆς ἀνθρωπίνης ιστορίας, λαμπρῶς καταναγάζει τόσον διὰ τὴν Διάσκεψιν τῆς Ρόδου, ἐν ἣ αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι, κοινῶ πόθῳ ἐμφορούμεναι καὶ κοινῶ ἀποφάσει κινήθῃσαι, ἐνεφάνισαν τὸ ἔκπαυλον κοινὸν μέτωπον τῆς δογματικῆς ἐνώσεως καὶ τῆς Πανορθοδόξου ἐνότητος, ὅσον καὶ τὴν Γ' Γενικὴν Συνέλευσιν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Νέῳ Δελχί, ἐν ἣ καὶ κοινῆ πορείᾳ, τοιοῦτον διεδραμάτισαν ρόλον ἐν τῇ κατευθύνσει τῶν νέων

διεκκλησιαστικῶν πραγμάτων πρὸς τὸν ἀπὸ αἰῶνων ἐκζητούμενον σκοπὸν, τὴν ἐν ἡμέρᾳ τινὶ ἐνωσιν ἀπασῶν Ἐκκλησιῶν, ὑπὸ τὸν αὐτὸν Ποιμένα, τὸν Ἀναστάνα Σωτῆρα Χριστόν.

Ὑπὸ τοιοῦτους τοίῳν κοινὸς δραματισμὸς τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῶν ἀγαπητῆς καὶ περισπουδάζου Μακαριότητος καὶ ἡμῶν, μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς κοινῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας, τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Πληρώματος, ἐν ἀροῆτῳ ψυχικῇ ἀγαλλιάσει ἀποδεξάμενοι τὰς ἐπὶ τῇ Ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Ἑορτῇ διὰ τῶν εορτίων τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος Γραμμάτων, διαπεμφθείσας ἡμῶν ἀδελφικὰς προσρήσεις καὶ εὐχὰς, ἡδέως καὶ ἐν εὐχαριστίᾳ πολλῇ τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη» Ἀδτῆ ἀντιφωνοῦντες, ἄσμενοι σπεύδομεν ἀποδιδόναι Ἀδτῇ καὶ τῇ κατ' Ἀὐτὸν προσφλεῖ ἡμῶν Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ, τὸν ἀφ' ἡμῶν καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀδελφῶν ἀδελφικὸν ἀσπασμόν, ἐν ἀγάπῃ θερμῇ νοερώς Ἀδτῆν περιπτυσσόμενοι.

Ἀντισυγχαιρόντες δ' Ἀδτῇ ἐπὶ τῇ αἰσίᾳ διεξαγωγῇ τῆς πανηγύρεως καὶ ἀντενχόμενοι ἀπὸ μέσης καρδίας τὰ κράτιστα, πεποιθήμεν ἀκραδάντως.

Καὶ ἡ ζωὴ δὲν ἐξαντλεῖται εἰς τὴν λογικὴν. Οὔτε καὶ εἰς τὴν ἀκόρεστον ἱκανοποίησιν τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἐνστικτῶν μας. Ἀλλὰ ἔχει ἱερότητα. Καὶ ἔχει ἀκόμη βάθος ἀπροσμέτρητον. Καὶ ἀποκτᾷ ἀξίαν, ὅταν εἶναι μάχη συνεχῆς καὶ ἀδιάλλακτος πρὸς τὸ κακόν. Καὶ ὅταν ἀντιμετωπίζεται ὡς χρέος, καὶ ὡς θυσία, καὶ ὡς εὐθύνη. Αἱ δὲ ὠραιότεραι πράξεις τῶν ἀνθρώπων, εἶναι ἀναμφισβητήτως ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας ἐμπνέει τὸ καθήκον.

*

Καὶ θὰ ἦτο ὑπερτάτη ἀφροσύνη, νὰ λησμονῆται πρὸς τοῦτο ἡ ἐθνοποιὸς δύναμις τῆς Ἐκκλησίας μας. Εἴτε τὸ θέλομεν, εἴτε ὄχι, αὐτὴ φρουρεῖ τὴν πνευματικὴν παράδοσιν τοῦ Ἔθνους. Καὶ αὐτὴ κυρίως ἠμπορεῖ νὰ δώσῃ τὴν καλύτεραν κατεύθυνσιν εἰς τὰ πνεύματα καὶ εἰς τὰς διαθέσεις. Νὰ προσδώσῃ νόημα εἰς τοὺς μεταβατικὸς αὐτοὺς καιροὺς μας. Καὶ ν' ἀναθερμάνῃ εἰς τὰς συνειδήσεις τὸ διαρκῶς καταπυρρῶμενον συναίσθημα τοῦ ἠθικοῦ χρέους. Εἶναι ὅλως σφαλερὰ, πιστεύομεν, ἡ ἀντίληψις, ὅτι τὸ Κράτος δύναται νὰ ἐπεμβαίῃ σ υ ν θ λ ι π τ ι κ ῶ ς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ζω-

ἡν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐὰν τὴν θέλωμεν ὄντως νὰ πετᾷ καὶ νὰ αἴρεται εἰς ὕψη, δὲν πρέπει νὰ τῆς κόπτωμεν τὰ πτερά της. Ἀλλὰ νὰ τὴν βοηθῶμεν, πάσῃ δυνάμει, διὰ νὰ ἐμφανίζῃ ἐναργεστέρῳ τὴν πνευματικὴν της ὑπόστασιν. Τὰ κράτη ἄλλως τε σήμερον — κατὰ διαπρεπῆ κοινωνιολόγον — ἔχουν ἀποβῆ ἔκφράσεις πολιτικῆς βουλήσεως τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης τάξεως. Τὸ κήρυγμα ὁμῶς τοῦ Χριστοῦ εἶναι θεῖον καὶ πανανθρώπινον καὶ αἰώνιον. Τὸ δὲ θρησκευτικὸν συναίσθημα ὑπάρχει ὡς ἀ ν ά γ κ η π α ν τ ὸ ς ἀνθρώπου, ἀνεξαρτήτως τοῦ γένους ἢ τῆς τάξεως, εἰς ἣν ἀνήκει.

*

Εὐτυχῶς τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων προῖσταται σήμερον ἐξέχουσα φυσιογνωμία τοῦ πολιτικοῦ μας κόσμου, ποὺ ἔχει γενεθὴ πλουσιοπαρόχως τὸν «οἶνον τοῦ πνεύματος». Καὶ ἔχομεν διὰ τοῦτο τὴν πεποίθησιν, ὅτι θὰ βοηθήσῃ, μὲ ὄλας τὸν τὰς δυνάμεις, τὴν ἀγίαν μας Ἐκκλησίαν, διὰ νὰ μορφωποιοῖται — ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ Ἔθνους — τὸν τόσον ἐπικινδύνως σαλευόμενον περὶ ἡμᾶς ἠθικὸν κόσμον.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ὅτι ὁ ὑπὲρ ἡμῶν παθὼν καὶ ταφείς καὶ ἐκ τοῦ τάφου τροπαιῶχος ἐξαναστὰς Σωτὴρ θέλει κατευθύνει πάντας πρὸς τὴν παγκόσμιον εἰρήνην καὶ τὴν σωτήριον ἐνότητα ἐν τῇ ἀπὸ τοῦ Παναγίου Τάφου εὐλογία, πληθύνων τὴν ἀγάπην καὶ τὰ πάντα καθοδηγῶν πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθόν.

Κατασπαζόμενοι δ' Αὐτὴν καὶ αἰθίς ἐν φιλήματι ἁγίῳ, διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἀδελφικῆς καὶ ἐξιδιασμένης τιμῆς.

Ἄγιον Πάσχα 1962

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηνῶν ἁ γ ὁ ρ α ς

Β'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ

Πάπας καὶ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ Πάσης Ἀφρικῆς

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ Πάσης Ἑλλάδος
ἀδελφῷ ἐν Χρῷ ἀγαπητῷ ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι

Ἐν κατανόξει βαθεῖα καὶ συγκινήσει πολλῇ παρακολουθήσαντες τὰ Ἄχραντα καὶ Πάνσεπτα Πάθη τοῦ Κυρίου, ἐρχομένου ἐκουσίως ἐπὶ τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον διὰ τὴν λύτρωσιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου καὶ φθάσαντες αἰσίως εἰς τὴν κλητὴν καὶ ἁγίαν ἡμέραν τῆς λαμπροφόρου τοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσεως ἐν Χαρᾷ καὶ ἀγαλλίασει περιπτυσσόμεθα τὴν Ὑμετέραν θεοφροσύνην ἀγάπην καὶ τὸν Πασχάλιον ἀσπασμὸν χεῖλεσιν ἀδελφικοῖς ἀπονέμοντες, προσαγορευόμεν Αὐτῇ τὸν χαρμόσυνον τῆς πίστεως παιῖνα: ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ.

Καὶ λελαμπρυνόμενοι τὰς ψυχὰς καὶ κατηγοασμένοι τὰς διανοίας ἀπὸ τοῦ ἀνεσπέρου φωτὸς τοῦ ἐκπεμπομένου ἀπὸ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου, κηρύττομεν μεγαλοφώνως καὶ λέγομεν: «Νῦν πάντα πεπληροῦνται φωτὸς εὐρανόσ τε καὶ γῆ καὶ τὰ καταχθόνια».

Διὰ τὸν λαμπρὸν τοῦτον καὶ ἐξαισίον θρίαμβον τῆς πίστεως ἡμῶν σκιρτῶμεν καὶ χορεύομεν πνευματικῶς καὶ τὸ εὐφρόσυνον ἄγγελμα ἐνωτιζόμενοι τοῦ Νεκρογέροντος, χαριζόμενον ζωὴν καὶ ἀθανάσιαν τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ὡς νικητοῦ τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου, δεόμεθα τοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντος Χριστοῦ, ὅπως διαφυλάτῃ τὴν Ὑμετέραν Θεοφροσύνην Κορυφὴν μακροημερεύουσαν καὶ τὸν λόγον τῆς Χριστοῦ ἀληθείας ὀρθοτομεῦσαν καὶ δώῃ τῇ ἁγιωτάτῃ Ὁρθοδόξῳ ἡμῶν Ἐκκλησίᾳ καὶ τῷ σύμπαντι κόσμῳ εἰρήνην βαθεῖαν καὶ ἀναφαίρετον πεπληρωμένην φωτὸς αἰδίου καὶ ἐργῶ πίστεως ἐλπίδος καὶ ἀγάπης καὶ διατελοῦμεν μετὰ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Πάσχα 1962

† Ὁ Ἀλεξανδρείας Χριστοφόρος
ἐν Χριστῷ ἀδελφός

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετοπίστητος Κύριε ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΕ, τὴν Ὑμετέραν περιπόθητον Μακαριότητα ἐν Κυρίῳ ἀδελφικῶς κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμε .

Ἐορτῇ ἐορτῶν καὶ πανήγυριν πανηγύρεων ἄγοντες, τὸ ἐκ τοῦ Ζωοδόχου Τάφου ἐν ἀφθαρτισμένῳ Σώματι ἐπιλάμπαντα Σωτήρα Χριστὸν καὶ νικητὴν τῆς φθορᾶς καὶ τοῦ θανάτου τῇ Ἀναστάσει αὐτοῦ ἀναδειχθέντα Θεάνθρωπον Ἰησοῦν ὑμνοῦντες καὶ μεγαλύνοντες, νοερῶς τὸν Πασχάλιον ἀσπασμὸν κατ' αὐτὴν τῇ κυριώνυμον ἡμέραν τῇ Ὑμετέρᾳ Ἐπιποθίτῳ, ἡμῖν Μακαριότητι ἀποστέλλομεν, ἀντιπροσωποῦμεν ὅτι «ἀληθῶς Ἀνέστη ὁ Κύριος», κεινωῦντες Αὐτῇ ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ τὴν πίστιν ἡμῶν καὶ χαρὰν καὶ ἀγαλλίασιν διὰ τὸ «μέγα τοῦτο τῆς εὐσεβείας μυστήριον».

Τῷ ἀναστασίμῳ τούτῳ χαιρετισμῷ, συνάπτομεν ἀπὸ μέσης καρδίας θερμὰς εὐχὰς πρὸς τὸν Ἀναστάντα λυτρωτὴν καὶ Θεὸν ἡμῶν ὑπὲρ ὑγείας μακροημερεύσεως καὶ κραταιώσεως τῆς Ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος παρακαλοῦντες συνάμα διαβιβᾶσαι καὶ τῇ λοιπῇ Σεβασμιωτάτῃ Ἱεραρχίᾳ τῆς Ἑλλαδικῆς Ἐκκλησίας καὶ τὸ λοιπῷ εὐσεβεῖ Κλήρῳ σὺν τῷ λαῷ τῷ φιλοχρίστῳ τὰς Πασχαλίους ἡμῶν προσρήσεις, εὐχόμενοι ὅπως ὁ τῇ αὐτοῦ Ζωηροῦτῳ Ἀναστάσει κροννοδὸς χαρίτων βλύσας παρέχει πᾶσι πλοῦσια τὰ ἐλέη καὶ τὰς δωρεὰς αὐτοῦ.

Κατασπαζόμενοι δὲ καὶ αἰθίς τὴν Ὑμετέραν περισπούδαστον Μακαριότητα, διατελοῦμεν, ἀδελφός αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς

† Ὁ Ἀντιοχείας Θεοδόσιος

Ἐν Δαμασκῷ

Ἄγιον Πάσχα

Σωτηρίου Ἔτους αἰδξβ'.

Δ'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΒΕΝΕΔΙΚΤΟΣ

Ἐλέῳ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱερουσαλήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης,

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΩ,

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος,
ἀσπασμὸν ἅγιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐκ νεκρῶν Ἀναστάντι.

Ἀνεσπέρου καὶ ἀχρόνου φωτὸς αἴγλη τὴν κτίσιν ἔπασαν καταναγάζει σήμερον, ὑπεραγαλλομένως καὶ ὑπεργηγηθῶτως χορεύουσα καὶ παμφώτως καὶ παναγμονίως τὰ ἐπινίκια ἄδουσαν κατὰ τοῦ θανάτου ἐπὶ τῇ

ἐκ νεκρῶν Ζωηφόρῳ Ἀναστάσει τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ δι' ἧς καὶ αἴθρις εἰς ἀπόλαυσιν τῆς πάλας παραδεισίῳ τρυφῆς οἱ πεσόντες ἐκλήθημεν.

Τῇ δ' οὖν κτίσει ἀπάσῃ συνευφραϊνόμενοι εὐθέως καὶ Ἡμεῖς οἱ ἀνεικάστῳ ἐλεει ἡξιωμένοι τὰ θεῖα τελετουργεῖν μυστήρια ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς ἁγίοις καὶ ἱεροῖς τόποις, ἐν οἷς οἱ Πανάχαρτοι Πόδες τοῦ Κυρίου ἔστησαν καὶ ἡ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων ἐθαυματοουργήθη, παννυχίους μὲν ἦσαμεν τὰς ᾠδὰς τῶ ἐκ Τάφου ὡς ἐκ πιαστάδος βασιλικῆς τριήμερον ἐξ-αναστάντι Σωτῆρι ἡμῶν, μετὰ τῶν ἀπὸ περάτων τῆς γῆς συνελλυθῶτων εὐλαβῶν προσκνητῶν, τὴν θεῖαν δὲ καὶ ἀναίμακτον προσενεγκόντες θυσίαν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ζωηρῶτον Τάφου, ἀγάπῃ πολλῇ ἐμνήσθημεν καὶ τοῦ δόξατος τῆς ὑμετέρας Γερασμιωτάτης Μακαριότητος ὀλοθύμως ἱκετεύσαντες τὸν Κύριον χαρίζεσθαι Αὐτῇ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐπὶ μήμιστον, τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομοῦσαν καὶ εἰς νομάς σωτηρίους τὸν ἐμπειστημένον Αὐτῇ περιούσιον λαὸν τοῦ Κυρίου ποδηγετοῦσαν.

Καὶ νῦν δ' ἐν Κυρίῳ Ἀναστάντι περιπτυστάμενοι Αὐτὴν νοερώς καὶ συγχαρησόμενοι Αὐτῇ ἡκόντες ἐπὶ τῇ κλητῇ καὶ ἁγία ταύτῃ ἡμέρᾳ, εὐχὰς ἔχομεν Πασχάλιους εἶτε τῇ καρδίᾳ καὶ τοῖς χεῖλεσι ὑπὲρ Αὐτῆς πρὸς τὸν τὴν σωτηρίαν ἡμῶν θαυμαστῶς κατεργασάμενον Κύριον ἡμῶν καὶ Σωτῆρα, παρ' Οὗ πᾶν δῶρημα τέλειον καταβαίνει ἡμῖν, δεόμενοι Αὐτοῦ τῆς χάριτος πάσῃ μὲν οὐρανόῳ χρηστότητι καταγλαΐζειν Αὐτὴν, δαφιλῆ δὲ τὴν ἐπίσχυσιν ἐπικαταπέμπειν Αὐτῇ ἐν τῷ καλῷ ἁγῶνι, ὃν ἀγωνίζεται καὶ ἐν πνευματικῇ χαρᾷ καὶ ἀγαλλιᾶσει ἀξιοῦν εορτάζειν ἐπὶ ἔτη πλείστα τὴν ἑνδοξὸν Αὐτοῦ Ἀνάστασιν.

Ἐπὶ ταῖς ἐνθέρμοις δὲ ταύταις εὐχαῖς καὶ προσή-σεσιν, ἀξιοῦντες παρ' Αὐτῆς ἀδελφικῶς διαβιβασθῆ-ναι τὸν Πασχάλιον ἐν Χριστῷ ἀσπασμὸν σὺν τῷ θε-σπεσίῳ καὶ ἡδυμόλῳ προσφωνήματι «ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ» τοῖς τὴν περὶ Αὐτὴν Ἁγίαν καὶ Ἱερὰν Σύνοδον συγκροτοῦσι Πανιερωτάτοις Ἀρχιερεῦσι καὶ ἀγαπητοῖς ἐν Κυρίῳ Ἀδελφοῖς, πόθῳ ἀδελφικῷ καὶ αἴθρι Αὐτὴν περιπτυσσόμεθα ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι καὶ διατελοῦμεν.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱερουσαλὴμ Πάσχα 1962.

Τῆς ὑμετέρας Γερασμίας Μακαριότητος ἀγαπη-τός ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλως πρόθυμος

† Ὁ Ἱεροσολύμων Βενέδικτος

Ε'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΜΟΣΧΑΣ ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
Κύριον Χρυσόστομον

Ἀθῆνας

Μακαριώτατε,

Ἀγαπητὲ ἐν Κυρίῳ Μακαριώτατε Δέσποτα,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Μεγάλη πλήρης καὶ τελεία εἶναι ἡ χαρὰ ἐκ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ

καθίσταται ἔτι πληρεστέρα εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν διὰ τῆς ἀμοιβαίας κοινωνίας μεταξὺ τῶν συνηνωμένων ἐν τῇ ὁμογνωμίᾳ τῆς πίστεως εἰς τὸν κοινὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν, καθ' ὃν τρόπον τὸ φῶς διὰ τῆς διαθλάσεως καὶ ἀντανακλάσεως ἀποκτᾷ νέαν λάμψιν, καθηδύνουσαν τὸν δρόνον τὸ φῶς τοῦτο.

Μετ' ἀγάπης χαιρετῶν τὴν ὑμετέραν πεφιλη-μένην Μακαριότητα ἐπὶ τῇ φωτεινῇ εορτῇ τῆς Ἀνα-στάσεως τοῦ Κυρίου καὶ ἀπευθύνων πρὸς Ὑμᾶς λόγον χαρῆς καὶ ἀγαθῶν εὐχῶν, παρακαλῶ τὸν Ἀνα-στάνα Κύριον ὅπως ἐπισχύῃ διὰ τῆς θείας Του εὐχῆς καὶ χαρᾶς καὶ ἀνανεώσῃ τὴν ζωὴν Ὑμῶν καὶ ὅπως βοηθῇ Ὑμᾶς εὐεργετικῶς εἰς τὴν διακονίαν τοῦ λόγου τῆς Ἀληθείας καὶ εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν διὰ τῆς Προνοίας Αὐτοῦ εἰς τὴν μέριμναν Ὑμῶν ἐμπειστημένων χριστιανικῶν ψυχῶν.

Ἐξαιτούμενος τὰς ἁγίας εὐχὰς Ὑμῶν, διατελῶ μετ' ἀδελφικῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης ὀλοφύχως ἀφωσιώ-μενος εἰς τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα.

Πάσχα Χριστοῦ 1962.

† Ὁ Πατριάρχης Μόσχας καὶ πάσης Ρωσίας
Ἀλέξιος

Γ'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΣΕΡΒΙΑΣ

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, περιπόθητε καὶ ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφῶ καὶ συλλειτουργῆ τῆς Μετιότητος ἡμῶν Κύριε Χρυσόστομε, ἀδελφικῶς περιπτυσσόμενοι ἐν Κυρίῳ τὴν ὑμετέραν Μακαριότητα, πάννυ ἐγκαρδίως προσ-αγορούμεν.

Θεῖα χάριτι, ἰδοὺ καὶ ἐφέτος σπεύδομεν νὰ Σᾶς συγχαρῶμεν ἐπὶ τῇ Χαρμοσύνῳ εορτῇ τῆς Ἀναστά-σεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νὰ Σᾶς περιπυχθῶμεν καὶ ἀσπασθῶμεν ἐν πνεύματι κατὰ τὴν καθιερωμένην χριστιανικὴν συνήθειαν καὶ νὰ Σᾶς ἀπευθύνωμεν Τὸν νικητήριον χαιρετισμὸν

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐσταυρώθη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ἵνα διὰ τοῦ ἐκουσίου Του σταυρικοῦ θανάτου φέρῃ τὴν λύτρωσιν καὶ τὴν σωτηρίαν εἰς ὅλοκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος (Ρωμ. 4,25).

Οἱ Ἁγιοὶ Ἀπόστολοι βαθύτατα συνεκλονίσθη-σαν καὶ ἐταράχθησαν ἐκ τοῦ ἐπὶ Γολγοθᾶ πάθους τοῦ Διδασκάλου καὶ Κυρίου των. Ἀλλὰ ὁ ἐλεήμων Θεάνθρωπος οὔτε κατὰ τὰ μεγαλύτερα ἐπὶ τοῦ Σταυ-ροῦ βάσανα ἐλησμόνησεν αὐτούς, τοὺς ἀνθρώπους Τον, οὐδὲ τοὺς βασανιστάς Τον, διὰ τοὺς ὁποίους καὶ τότε προσήχετο (Λουκ. 23,34).

Ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ἔμεινε τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν Τάφον, δὲν ἄφησεν ὅμως τὰ τέκνα Του ἄνευ παρηγορίας, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐνδόξου Του Ἀνα-στάσεως καθυσύχασε καὶ ἐχαροποίησε τοὺς Ἁγίους Ἀποστόλους καὶ ἔδωκεν ἰσχυρὰν ἀπόδειξιν τῆς πίστεώς μας (Α' Κορ. 15,14).

Διὰ τὴν ἀπειρον αὐτὴν θεῖαν φιλανθρωπίαν εἶη

πάντοτε δόξα και αἶνος τῷ Πατρὶ, τῷ Υἱῷ και τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων Ἀμήν.

Ἐρχόμενοι τὴν εὐράνιον εὐλογίαν τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ Σωτῆρος εἰς τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα, τοὺς Ἁγίους Ἀρχιερεῖς, τὸν τίμιον Κλήρον και τοὺς εὐσεβεῖς πιστοὺς τῆς καθ' Ὑμᾶς Ἁγίας Ἐκκλησίας, διατελοῦμεν ἀφωσιωμένος Ὑμῖν ἀδελφός και συλλειτουργός.

Ὁ Πατριάρχης Σεβρίας Γεργμανός

Ζ'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Πατριαρχεῖον Ρουμανίας — Ἱερά Σύνοδος

Πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Μακαριώτατον Πατέρα Χρυσόστομον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν και Ἐξαρχον πάσης Ἑλλάδος.

Μακαριώτατε,

Πολυαγαπητὲ Ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι.

Ἐκ βάθους καρδίας εὐχαριστοῦμεν τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα διὰ τὰς ἀδελφικὰς εὐχὰς, αἰτινας εὐαρεστήθητε νὰ μᾶς διαβιβάσητε διὰ τὰς Ἁγίας ἐορτὰς τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τόσον διὰ τῆς προσωπικῆς Ὑμῶν ἐπιστολῆς ἀποσταλείσης ταχυδρομικῶς, ὅσον και διὰ τῆς εἰρηρικῆς ἐπιστολῆς κομισθείσης διὰ τοῦ κ. Ἀργυροπούλου πρεσβευτοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐν Βουκουρεστίῳ.

Ἡ ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ—Ἀδτη ἡ ἡμέρα ἦν ἐποίησεν ὁ Κύριος ἀγαλλιασώμεθα και εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ» (Ψαλμὸς 118,24), δίδει και εἰς ἡμᾶς νέαν εὐτυχὴν εὐκαιρίαν, ἵνα ὁμολογήσωμεν τὴν ἀδελφικὴν ἡμῶν ἀγάπην και ἵνα ἐμπιστευθῶμεν Ὑμῖν τὴν συνεχῆ Ἡμῶν ἐπιμέλειαν «ἵνα διαφυλάξωμεν τὴν πνευματικὴν μας ἐνότητα διὰ τοῦ δεσμοῦ Εἰρήνης» (Ἐφεσ. 4,3).

Ἡ ἀγάπη, ἡ ἐνότης και ἡ εἰρήνη εἶναι αἱ ἐντολαί, τὰς ὁποίας ὁ Ἀναστάς Χριστός ἐχαρίσατο εἰς τοὺς πιστεύοντας εἰς Αὐτὸν ὡς τὴν πλέον ἀκριβῆ και Ἱεράν Αὐτοῦ παρακαταθήκην.

«Ἐντολὴν καινὴν δίδωμι Ὑμῖν, ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους.... Ἐν τούτῳ γνώσονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» (Ἰωαν. 13, 34-35). «Ὅστις μένει ἐν τῇ ἀγάπῃ, μένει ἐν τῷ Θεῷ και ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ» (Ἰωαν. 4,16), και ὁ μισθὸς τὸν ἀδελφῶν αὐτοῦ εἶναι φανερός ἀνθρώπων και πᾶς φανερός ἀνθρώπων οὐκ ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Α' Ἰωάν. 3,15).

Ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐθουσιάσθη δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους και παρεκάλεσε τὸν Οὐράνιον Πατέρα, ὅπως πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτὸν ὄσι στερεῶς ἠνωμένοι. «... Τὴν δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι δέδωκα αὐτοῖς ἵνα ὄσιν ἐν, καθὼς και ἡμεῖς ἐν ἐσμέν. Ἐγὼ ἐν αὐτοῖς και Σὺ ἐν Ἑμοί, ἵνα ὄσι τετελειωμένοι εἰς ἐν...» (Ἰωαν. 17,22-23). Και ὁ Ἀπόστολος Παῦλος προτρέπει «...μὴ ᾗ ἐν Ὑμῖν σχίσματα, ἦτε κατηρητισμένοι ἐν τῷ αὐτῷ νοῦ και ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ» (Α' Κορινθ. 1,10).

Ἐν τέλει, ἡ Εἰρήνη εἶναι ὁ θεμέλιος λίθος τῆς σωτηρίῳ ἡμῶν πίστεως, ἐπειδὴ αὐτὸς οὗτος «ὁ Χριστὸς ἐστὶν ἡ εἰρήνη ἡμῶν» (Ἐφεσ. 2,14) και «Θεὸς τῆς εἰρήνης» (Β' Θεσ. 3,16). «Ἐκεῖνος κατήλθεν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τὴν εἰρήνην, και διὰ νὰ συμφιλιώσῃ μὲ τὸ αἱμᾶ Του ὄχι μόνον τὰ ἐπίγεια, ἀλλὰ και τὰ Οὐράνια. Διὰ νὰ ἐνώσῃ τὰ οὐράνια μὲ τὰ ἐπίγεια. Ὑπέφερε διὰ τὴν εἰρήνην, ἐσταυρώθη διὰ τὴν εἰρήνην και κατήλθεν εἰς τὸν τάφον διὰ τὴν εἰρήνην..... (Ἱ. Χρυσόστ., 8 ὁμιλία εἰς τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Κολλασαεῖς).

Ἔχομεν τὸ ἰσχυρὸν αἶσθημα, ὅτι κατὰ τὰς παρούσας ἡμέρας τὰ προσκομιζόμενα δῶρα διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀρχίζουσιν νὰ ἐκτιμῶνται ὀλονὲν και περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τοῦ κόσμου, οἱ ὁποῖοι ἐνώνον τὸς κόπους των, ἵνα φέρουσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν βασιλείαν τῆς ἀγάπης, τῆς ἀδελφικῆς συνεργασίας και τῆς εἰρήνης. Εἶναι λίαν ἐλπιδοφόρος ἡ ἀπόφασις, διὰ τῆς ὁποίας ὅλοι σχεδὸν οἱ λαοὶ ἠνώθησαν διὰ νὰ κτίσουσιν τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς και νὰ δημιουργήσουσιν ἕνα κόσμον ἀνευ ὁπλων και ἀνευ πολέμων, διότι ὡς λέγει ὁ Ἅγιος Γρηγόριος Νύσσης «ὁ πόλεμος πνίγει τὴν ζωὴν, εἶναι ὁ πατὴρ τῆς καταστροφῆς και τοῦ θανάτου» (7 ὁμιλία Μακαρισμῶν).

Μὲ τὴν σειράν ἡμῶν, Ἡμεῖς οἱ πρωτοστάται τῶν Ἁγίων Ἐκκλησιῶν, οἵτινες ὁμολογοῦν τὸν Ἀναστάνα Χριστὸν «Κύριον, τῆς Εἰρήνης», ἔχομεν τὴν ὑποχρέωσιν ὅπως καταβάλλομεν ὅλας τὰς δυνάμεις, ἵνα ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης μεταλάβῃ τοῦ δώρου τῆς εἰρήνης, ὅπερ ἐκομίσθη διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος τοῦ κόσμου ἀπαλλάσσοντες διὰ παντὸς ἐκ τῶν πολέμων τὴν ζωὴν τῶν λαῶν.

Παρὰ τὰς ὡς ἄνω ἀληθείας, αἱ ὁποῖαι μᾶς δικαιώνουσιν εἰς τὸν Ἱερόν αὐτὸν ἀγῶνα ὃς ἔχομεν ὡς ὁδηγὸν τὴν προτροπὴν τοῦ Μακαρίου Ἀγιοστίμου, «Κάλλιον νὰ ἐξοντώσωμεν τοὺς πολέμους διὰ λόγων παρὰ τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ ξίφους, και νὰ κερδίσωμεν και κατακτήσωμεν τὴν εἰρήνην διὰ τῆς εἰρήνης οὐχὶ διὰ τοῦ πολέμου» (ἐπιστ. 229).

Μὲ αὐτὰς τὰς ὁμολογίας και ἐλπίδας ἀπευθόμενοι τὸν Πασχαλινὸν μας χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα και ἀπὸ βάθους καρδίας σᾶς εὐχόμεθα προσωπικῶς τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα ὡς και πάντας τοὺς τὴν Ἱεράν Ὑμῶν Σύνοδον ἀποτελοῦντας Ἱεράρχας λειτουργοὺς και πιστοὺς τῆς Ἱεράς Ἐκκλησίας, ἥς ἀρχιποιμὴν διατελεῖτε, νὰ μεταλάβητε ἀφθόνως τῶν θαυμασίων δώρων, ἅτινα ἐκομίσθησαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου, νὰ χαίρεστε ἀκρας ὑγείας, μακροημερευσεως, εἰρήνης και εἰς πάντα πλουσίας ἀποδόσεως, διὰ τὴν εὐτυχὴν διάβασιν τῆς παρούσης ζωῆς ὡς και διὰ τὴν κληρονομίαν τῆς αἰωνίου τοιαύτης, ἣν ἐδωρήσατο ὁ Νικητῆς τοῦ θανάτου Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Σᾶς ἐναγκαλιζομαι μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἀναστάντι

Πατριάρχης Ρουμανίας Ἰουστινιανός

Η'

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡ. ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Μακαριώτατον

Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

Κύριον Χρυσόστομον

Ἀθήνας

Λίαν ἀγαπητὲ ἐν Θεῷ ἀδελφεῖ καὶ λίαν ἀξιότιμῃ Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἡ χάρις καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀναστάτου ἐκ νεκρῶν, εἴη μεθ' Ὑμῶν.

Χριστὸς Ἀνέστη!

Κατ' αὐτὰς ἐλάβομεν τὴν ἔγκριτον ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς ἐν Κυρίῳ Μακαριότητος (ἐπιστολὴ ἀρ. 552) καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος ἐνημερώθη ἐπὶ τοῦ περιεχομένου της μετὰ μεγάλης προσηφίας. Ἦδη ἐν καιρῷ ἐχάρημεν ἐν Θεῷ, πληροφορηθέντες ὅτι μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Μακαριώτατου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἰακώβου, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ὤρισεν Ὑμᾶς διὰ τῆς ψήφου τῆς Ἁγίας Ἱεραρχίας Ἀρχηγῶν τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡμεῖς γνωρίζομεν τὴν ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν Μακαριότητα ὡς λίαν ἀξιὸν Ἀρχηγὸν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, ζηλοτὴν ὡς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας καὶ τὴν τήρησιν τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως. Γνωρίζομεν τὰ ἔργα Ὑμῶν ὡς Ἀρχιποίμενος, καρπὸν πολυχρονοῦ μόχθου, διὰ τὴν παγίαν ἀναδιοργάνωσιν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν σταθερῶν θεμελιῶν τῆς ἐν Ἰησοῦ πίστεως καὶ τῆς κανονικῆς παραδόσεως.

Μετὰ μεγάλης πνευματικῆς χαρᾶς ἐπληροφόρηθημεν ἐκ τοῦ λίαν ἐγκρίτου μηνύματος Ὑμῶν περὶ τοῦ ὑμετέρου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εὐλογημένου εἰλικρινοῦς πόθου νὰ ἐχητε ὀλοὴν καὶ στενωτέρας σχέσεις μετὰ τῶν ἀδελφῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, καθὼς καὶ μετὰ τῶν ἄλλων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, ἵνα ὁ πανοικτίρμων Κύριος εἰσακούσῃ τὰς κοινὰς ἡμῶν δεήσεις ὑπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως.

Εἴμεθα βαθύτατα συγκεννημένοι ἐκ τῆς ὑμετέρας εὐαρέστου προσευχῆς εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ἐνδυναμῶν ἅπαντας τοὺς Προκαθημένους τῶν Ἁγίων Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν διὰ τοῦ Παντοδυνάμου Του Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐπισχῆ τὴν μεταξὺ αὐτῶν ἀγάπην, ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐγκαθιδρύσεως πληρεστερας ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν πρὸς δόξαν τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τῆς Ἁγίας Ὀρθοδοξίας.

Ἦδη κατὰ τὴν τελευταίαν ἐν Ἀθήναις διαμονὴν ἡμῶν ὡς φιλοξενουμένων τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος καὶ τῆς Ἁγίας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχομεν τὴν εὐτυχῆ ἐκκαιρίαν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι Ὑμεῖς καὶ ἡ καθ' ὑμᾶς Ἁγία Ἱεραρχία διαπνέεσθε εἰλικρινῶς ὑπὸ τῶν καλυτέρων χριστιανικῶν αἰσθημάτων πρὸς τὰς ἀδελφὰς Ἁγίας Ἐκκλησίας καὶ πρὸς τοὺς Ἀρχηγοὺς αὐτῶν, καθὼς καὶ

περὶ τῶν λίαν ἀξιεπαίνων προσπαθειῶν, ἃς καταβάλλετε Ὑμεῖς διὰ τὴν πρόοδον καὶ τὴν ἀνθησιν τῆς Ἁγίας Ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. Ἠδονήθημεν νὰ αἰσθανθῶμεν προσωπικῶς τὴν μεγάλην προσήγειαν τῆς ὑμετέρας ἀρχιποιμενικῆς καρδίας καὶ εἴμεθα πεπεισμένοι, ὅτι, τῇ εὐλογημένῃ βοήθειᾳ τοῦ Θεοῦ, θὰ κατευθύνητε λίαν ἐπιτυχῶς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος πρὸς δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ σωτηρίαν τῆς ὑμετέρας εὐσεβάστως ποίμνης.

Ἀπευθύνοντες πρὸς τὴν ὑμετέραν λίαν ἀγαπητὴν Μακαριότητα τὸν πασχάλιον χαιρετισμὸν, ἐπικαλούμεθα ταπεινῶς τὴν εὐλογίαν τοῦ Ἀναστάτου ἐκ νεκρῶν καὶ Χορηγοῦ τῆς ζωῆς Ἰησοῦ ἐπὶ τὰ ἔργα Ὑμῶν ὡς Προκαθημένου καὶ εὐχόμεθα νὰ δίδῃ Ὑμῖν ὕγιαν, εὐφροσύνην καὶ πνευματικὴν χαρὰν.

Προσιπυσοῦμενοι Ὑμᾶς μετ' ἀδελφικῆς κατὰ Θεὸν ἀγάτης, διατελοῦμεν πάντοτε τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος λίαν ἀφωσιωμένος συλλειτουργός.

Ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας

† Κόριλλος

Θ'

ΤΗΣ Α.Χ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠ. ΚΑΝΤΟΥΑΡΙΑΣ

Λονδίνων

Πάσχα 1962

Μακαριώτατε

ἀγαπητὲ ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ.

«Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν ἐσταυρωμένον; Ἠγέρθη οὐκ ἔστιν ὧδε· ἀλληλούϊα» (Μαθθ. 28,5,6).

Εἰς μίαν ομάδα θλιμμένων καὶ ἀπαγορευμένων μαθητῶν ὁ Ἄγγελος ἔδωκε τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Σωτῆρος: «Ἠγέρθη οὐκ ἔστιν ὧδε». Κατὰ τὰς ἀκλουθοῦσας ἡμέρας ὁ ἡγαπημένος των διδάσκαλος παρουσιάσθη πρὸς αὐτοὺς καὶ ἔδειξε τὴν τρυπημένην Τον πλευρὰν καὶ τὰς τραυματισμένας χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, πείθων αὐτοὺς ὅτι ἀληθῶς Αὐτὸς ἦτι.

Πρὸ τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Πατέρα Του, ὤρισεν πρὸς αὐτοὺς τὴν ἀποστολὴν των «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος» (Μαθθ. 27,5,18-19). Καὶ ἐκεῖνοι ἐπορεύθησαν διὰ τῆς δυνάμεως τῆς πίστεως εἰς τὸν Ἀναστάτη καὶ Ἀναληφθέντα Κύριον, πιστοὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν των διδάσκοντες τοὺς ἀθρώπους νὰ τηροῦν πάντα, ὅσα ὁ Κύριος των τοὺς διέταξε.

Πρὸς τοὺς χριστιανοὺς τοῦ παρόντος αἰῶνος τὸ μήνυμα εἶναι τὸ αὐτό. Ὁ Σωτὴρ ὁ ἀποθανὼν εἶναι «ὁ Αὐτὸς χθὲς καὶ σήμερον καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» Ἐν τῇ δυνάμει τῆς ζωῆς τοῦ Ἀναστάτου Χριστοῦ οἱ ὑπηρετοὶ Αὐτοῦ ἐξακολουθοῦν νὰ προχωροῦν καὶ νὰ διδάσκουν ὅλα τὰ ἔθνη καὶ νὰ τὰ βαπτίζον εἰς τὸ μυστικὸν Αὐτοῦ Σῶμα. Εἰς τὰς σεμνὰς συναθροίσεις τῶν μεγάλων ἡμῶν Ἐκκλησιῶν καὶ κατὰ τὰς λειτουργίας τῶν ἀπομνημονομένων ἐκκλησιασμάτων ὁ Θεὸς εἶναι πάντοτε παρὼν μετὰ τοῦ λαοῦ του. Εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς μονώσεως καὶ τῆς κοπώσεως τὸ πνεῦμα Αὐτοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ τοὺς ἐνδυναμώνῃ.

Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΝ ΤΗ ΥΜΝΟΓΡΑΦΙΑ*

Βασιλέων τὸ τεῖχος. Οἶκος Νοεμβρίου.

Βασιλέων ὑπέρμαχος. Ἀπολυτίκιον.

Βοῶν «τοῦ Δεσπότητος τῶν ὄλων ἀντάξιον τῆς ἀγάπης οὐ κέκρικα, κόσμον ὄλον ἐξισοῦσθαι, κἄν χρυσὸς πέλην». Γ' Τροπάριον Ζ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Γαννύμενος μόνοις τοῖς ἐν ἐλπίσιν ἀγαθοῖς. Α' Τροπάριον Ζ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Γενναῖος ἀθλητῆς. Ζ' Τροπάριον Λιτῆς.

Γενναῖος ἐν μάρτυσι. Α' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.— Ε' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.— Α' Τροπάριον Αἰῶν Νοεμβρίου.

Γενόμενος κοινωνὸς τοῦ πάθους τοῦ ἀπαθοῦς καὶ ἐγέρσεως. Κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.

Γεωργήσας ἐμμελῶς σπόρον τοῦ λόγου τὸν καταβληθέντα τῆ καθαρᾷ ψυχῇ (αὐτοῦ). Γ' Τροπάριον τῶν Αἰῶν.

Γεωργήσας ἐμμελῶς σπόρον τῶν θεῶν ἐντολῶν. Κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.

Γεωργὸς τιμιώτατος ἀνεδείχθη τῆς εὐσεβείας, γεωργηθεὶς ὑπὸ Θεοῦ. Κοντάκιον.

Γεωργῶν ἀριστείας ἄθλων τὰ κρείττονα. Β' Τροπάριον Λιτῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 226 τοῦ προηγουμένου τεύχους.

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἐπὶ γῆς πορείαν αὐτῶν οὐδέποτε εἶναι μόνοι, πορεύονται περιβαλλόμενοι ἀπὸ τὸ μεγάλο νέφος τῶν μαρτύρων ἐν τῇ σινοδείᾳ τῶν εὐλογημένων Ἀγίων, καὶ μετὰ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς προσευχῆς των. Πορεύονται ἐπίσης διὰ τῆς ὑποστηρίξεως ἐκ τῶν προσευχῶν τῶν ἀδελφῶν των ἐν Χριστῷ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ.

Ἀναλογιζόμενοι μετὰ χαρᾶς τὴν προσεχῆ συνάντησιν μετὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος μετ' ὀλίγας ἐβδομάδας, προσευχόμεθα ἰσχυρῶς ἵνα ὁ Κύριος ἡμῶν κρατήσῃ τὴν Ὑμετέραν Μακαριότητα καὶ πάντα τὸν πιστὸν λαὸν σας καὶ δὴ κατὰ τὴν Πασχαλινὴν περίοδον, διὰ τῆς δυνάμεως τῆς Ἀναστάσεως τῆς ζωῆς Αὐτοῦ καὶ χάριση Ὑμῖν κατὰ τὴν ἐπίγειον ταύτην διάβασίν σας τὴν ἕψωσιν τοῦ νοῦ πρὸς οὐρανίους ἐπιθυμίας, πεπληρωμένας διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Σωτῆρος. «Ἴδοὺ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος» (Ματθ. 28,5,20).

Ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ Ἀδελφὸς Μιχαήλ Ἀρχιεπίσκοπος Καντοναρίας.

Γηθόμενος (ἔξη Χριστῷ). Β' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Γλυκύκαρπον φυτὸν καρδιοτρόφον. Β' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Γνήσιος φίλος τοῦ Χριστοῦ. Γ' Τροπάριον Δ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Δεόμενος ὑπὲρ ἡμῶν. Κάθισμα μετὰ τὸν Πολυέλεον.

Δεχόμενος τὰς ἀστραπὰς τῶν θαυμάτων. Γ' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Διαλάμπων στεφάνῳ τῆς ἀθλήσεως. Α' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Διανέμων τὸν ἐπίγειον πλοῦτον τὸν ἐπὶ γῆς τοῖς πᾶσι. Β' Κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ᾠδῆν.

Διαπρέπων στεφάνῳ τῆς νίκης ἀπεράντους εἰς αἰῶνας. Γ' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Διαπρέπων στέφει νοητῷ ποικίλως. Γ' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Διελέγχων ἀνομοῦντας ὡς ὁ πυρίπνους καὶ ζηλωτῆς (ἦτοι ὁ Προφήτης Ἠλίας). Α' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Δίκαιος ὁ ἐξανθήσας ὡς φοῖνιξ. Β' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος. (Πρβλ. Ψαλμ. 44, 13: «Δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει...»).

Διώκτης πονηρῶν πνευμάτων. Α' Τροπάριον Θ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Διώκων ψυχόλεθρον δεινὴν ἀθυμίαν. Δ' Τροπάριον Αἰῶν.

Ἐγκοσμούμενος τῷ σκήπτρῳ τῶν ἄθλων (αὐτοῦ). Γ' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐκδοθεὶς ἀνόμοις ἐκαρτέρησε, τῆς πλάνης τὰ ὄργια καταπτύσας ὡς βέβηλα. Δοξαστικὸν Λιτῆς.

Ἐκμιμούμενος τὸν Δεσπότην, ἐκὼν ἠὲτομόλησε πρὸς τοὺς ἀγῶνας. Α' Τροπάριον Ζ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἐκπλήξας πᾶσαν φρένα τῆ καρτερίᾳ (αὐτοῦ), τῶν τυράννων θράση κατεπάτησε. Α' Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Ἐκπυρούμενος τῷ πόθῳ Χριστοῦ. Β' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Ἐκριζώσας τὴν ἀκανθώδη θρησκείαν τῶν εἰδώλων, τῆς Ὁθοδόξου πίστεως κλήμα κατεφύτευσε. Δοξαστικὸν Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐκὼν παρ' ἐχθρῶν τέμνεται διὰ ξίφους. Στίχοι Συναξαρίου.

Ἐλπίδι στηριζόμενος καὶ ἀγάπη, πίστει τε περιφραχθείς. Γ' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἐμφορούμενος ἀκηράτου ἀπολαύσεως. Γ' Τροπάριον Αἴνων.

Ἐμφορούμενος τῆς ἀθανάτου καὶ μακαρίας δόξης. Β' Τροπάριον Ε' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἐνδεδυμένος Χριστοῦ τὴν πανοπλίαν. Β' Ἀπόστιχον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐνδοξος. Β' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ. — Γ' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ. — Κάθισμα μετὰ τὸν Πολύλεον. — Δ' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος. — Α' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος. — Β' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος. — Συναξάριον. — Α' Τροπάριον Ζ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος. — Οἶκος Νοεμβρίου. — Β' Τροπάριον Ζ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Ἐνδοξος μάρτυς. Γ' Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Ἐνδοξος Χριστοῦ δούλος. Οἶκος.

Ἐνδυσάμενος πορφύραν ἐξ αἵματος παιδράν. Γ' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐνεγκὼν δριμείας βασάνους δεινῶν. Β' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Ἐνστησάμενος πίστει πόθον. Β' Τροπάριον Λιτῆς.

Ἐνωτισθεὶς εὐμαρῶς... τοῦ Δεσπότη ταῖς διδαχαῖς ἠκολούθησε. Δοξαστικὸν Λιτῆς.

Ἐξαιρούμενος ζάλης πάντας πύ-

σται τοὺς ὑμνοῦντας (αὐτόν). Β' Τροπάριον Αἴνων.

Ἐξάρχων πανηγύρεως τῆς νῦν. Γ' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Ἐπικλόμενος συμπαθεία τοῖς ὀδυρμοῖς πενήτων. Α' Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Ἐπικουφίζων τὸν πόνον τῶν χαλεπῶν πειρασμῶν καὶ τὸ βάρος τούτων ἀφαιρούμενος. Β' Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Ἐπιλαβόμενος μακαρίας ζωῆς τῆς ἐν Χριστῷ κρυπτομένης. Δ' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἐπιμελούμενος σοφῶς τῆς ἀφθάρτου ψυχῆς. Β' Τροπάριον Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐραστής (τοῦ ποθομένου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτήρος τῶν ψυχῶν ἡμῶν). Δοξαστικὸν Ἀποστίχων Μεγάλου Ἐσπερινοῦ.

Ἐργαζόμενος εὐρυσθενῆ (τὸ δυσχερές τοῦ νοὸς καὶ ἀδρανές) [τοῦ Ὑμνογράφου του]. Α' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ

Ὁ Ἅγιος Γεώργιος

Τοιχογραφία τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βαρλαάμ Μετεώρων τοῦ ἔτους 1600

Κανόνος Νοεμβρίου.

Ἐσχηκῶς ζῆλον θεῖον ἐν καρδίᾳ. Οἶκος.

Εὐγενὲς γεώργιον Θεοῦ μαρτυρικαῖς γεωργούμενον πράξεσι. Β' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Εὐεργέτης. Γ' Τροπάριον Ἐσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Εὐχος ἀθλοφόρων. Β' Τροπάριον Θ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Ἐχων ἄμαχον τὴν ἰσχὺν δεδωρημένην ἐξ Ἁγίου [Θεοῦ]. Β' Τροπάριον Δ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Ἐχων μαρτυρικὴν παρρησίαν πρὸς τὸν Δεσπότην. Α' Τροπάριον Ε' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἐχων παρρησίαν εὐπροσδέκτοις δεήσεσι. Β' Τροπάριον Λιτῆς.

Ἥλιος λάμπων ἐν τῷ στερεώματι. Ε' Τροπάριον Μεγάλου Ἑσπερινοῦ.

Ἡμέρας υἱός. Ε' Τροπάριον Μεγάλου Ἑσπερινοῦ. (Πρβλ. Α' Θεσσαλον. ε', 5: «πάντες ὑμεῖς υἱοὶ φωτός ἐστε καὶ υἱοὶ ἡμέρας»).

Θαυματοβρύτης. Α' Τροπάριον Ε' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Θαυματοουργός. Β' Τροπάριον Μικροῦ Ἑσπερινοῦ.

Θεῖος ἀριστεύς. Δ' Τροπάριον Μεγάλου Ἑσπερινοῦ.

Θεομάκαρ. Α' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Θεόφρων. Γ' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου. — Κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ᾠδὴν τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Θεράπων. Γ' Τροπάριον Ε' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Θεράπων τοῦ Κυρίου καὶ φίλος. Οἶκος Νοεμβρίου.

Θεράπων Χριστοῦ. Πεντηκοστάριον μετὰ τὸν Ν' Ψαλμόν. — Α' Τροπάριον Γ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Θερμὸς προστάτης. Ἀκροστιχίς Β' Κανόνος.

Θερμὸς προστάτης ἡμῶν. Οἶκος.

Θεώμενος τὴν θεῖαν ἐμφάνειαν ὡς ἐφικτόν. Β' Τροπάριον ΣΤ' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Ἰώμενος τὰς νόσους καὶ τοὺς πάσχοντας θεραπεύων πρεσβείαις (αὐτοῦ). Γ' Τροπάριον Ἑσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Καθελὼν παρατάξεις πάσας τῶν ἀνόμων. Β' Τροπάριον Μικροῦ Ἑσπερινοῦ.

Καθελὼν Σατὰν τὸ κράτος. Α' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Καθελὼν τὸν ἀντίπαλον βολαῖς ταῖς τῶν λόγων (αὐτοῦ). Γ' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Καθοπλισθεὶς τοῦ Σταυροῦ τῷ σημείῳ, ἐν αὐτῷ τῶν τυράννων πᾶσαν ἰσχὺν ἀνδρείως κατέβαλε. Κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ᾠδὴν τοῦ Κανόνος Νοεμβρίου.

Καλλίνικος. Β' Ἀπόστιχον Μικροῦ Ἑσπερινοῦ.

Καλὸς στρατιώτης. Δοξαστικὸν Αἴων. (Πρβλ. Β' Τιμοθ. β', 3: «Σὺ οὖν κακοπάθησιν ὡς

καλὸς στρατιώτης Ἰησοῦ Χριστοῦ»).

Καλούμενος διασώζει τοὺς πιστούς. Δ' Τροπάριον Μεγάλου Ἑσπερινοῦ.

Καρπὸς ἐξανθήσας καὶ πηγᾶσας εὐσεβείας τὸ γλεῦκος. Α' Τροπάριον Αἴων Νοεμβρίου.

Καταβαλὼν ἀσεβείας τὴν πλάνην. Κάθισμα μετὰ τὴν Γ' ᾠδὴν.

Καταλαμπόμενος ὄλω τῷ φωτὶ τῆς Τριάδος εἰλικρινῶς. Β' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Καταστρεψάμενος τὴν ἀτίθασσον τῶν τυράννων παράταξιν. Γ' Τροπάριον Α' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Καταφρονήσας ὀργάνων πολυμόρφων, ποικίλων βασάνων τε καὶ καταπέλτου φρικτοῦ. Γ' Ἀπόστιχον Μεγάλου Ἑσπερινοῦ.

Καταφρονήσας πάντων, Θεῷ εὐηρέστησε. Γ' Τροπάριον Λιτῆς.

Καταφύγιον τῶν θλιβομένων ἐκάστοτε. Α' Ἀπόστιχον Ἑσπερινοῦ Νοεμβρίου.

Κλεινός. Δ' Τροπάριον Θ' ᾠδῆς τοῦ Α' Κανόνος.

Κλήμα τὸ ἀείζων τῆς ἀμπέλου τῆς ζωῆς. Α' Τροπάριον Αἴων Νοεμβρίου. (Πρβλ. Ἰωάν. ιε', 5: «Ἐγὼ εἰμὶ ἡ ἀμπέλος, ὑμεῖς τὰ κλήματα»).

Κοσμούμενος βασιλείας διαδήματι καὶ σκήπτρῳ. Γ' Τροπάριον Η' ᾠδῆς τοῦ Β' Κανόνος.

Κοσμούμενος πλείσταις ὄντως θαυματοουργίαις. Γ' Τροπάριον Ἑσπερινοῦ Νοεμβρίου.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Θαυμακοῦ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν πλήρης ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ εἰς μικρὸν σχῆμα (τσέπης) μετ' ἐρυθρῶν καὶ μαύρων γραμμάτων.

Σελίδες 64. Τιμᾶται δρχ' 2.

ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν εἰς δίχρωμον ἐκτύπωσιν καὶ πολυτελεῶς βιβλιοδετημένον μετὰ πλαστικοῦ καλύμματος

ΤΟ ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

Εἰς τὴν σειρὰν τῶν ἤδη γνωστῶν Περιστατικῶν Ἀκολουθιῶν του, νῦν προσετέθησαν: Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Ἐπι εὐλογῆσει νέου ὀχήματος. Τάξις ὀρομωσίας Δημοσίων ὑπαλλήλων.

(Β' Ἐκδοσις). Σελίδες 504. Τιμᾶται δρ. 30.

Η ΑΠΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΣΚΟΠΙΑΣ ΘΕΩΡΗΣΙΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΟΣ

Εἰς τὴν ἔρευναν τοῦ προβλήματός μας, ἀπὸ κοινωνικῆς καθαρῶς ἀπόψεως, θὰ καταβληθῇ προσπάθεια νὰ ἐξετασθῇ τοῦτο, κατ' ἀρχὴν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ὑπὸ τῆς λειτουργίας τοῦ Δικαίου δυναμένων νὰ συσταθοῦν διαφόρων κοινωνικῶν ὀργανισμῶν ἢ ὀργανώσεων ἐντὸς τῆς σημερινῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας· ὡς καὶ ποῖα τὰ ἀποτελέσματα τῆς λειτουργίας αὐτῶν, βάσει τῶν σημερινῶν κοινωνικῶν δεδομένων, ὡς πρὸς τὴν δυνατότητα τῆς ἐπιλύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἑναρμονίσεως τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων ἐν τῇ συμβιώσει αὐτῶν. Παραλλήλως ὅμως θὰ ἐκτεθῇ καὶ ἡ χριστιανικὴ ἀποψὶς τῆς ὅλης προβληματικότητος. Δὲν ὑπάρχει βεβαίως οὐδεμία ἐποχὴ εἰς τὴν Ἱστορίαν ἢ ὁποῖα νὰ μὴ παρουσιάσῃ τὴν ἰδικὴν τῆς προβληματικότητα, ἀλλ' ἐκάστη ὑπὸ διαφόρους μορφάς. Ἐὰν ὅμως θὰ ἠθέλαμεν ἀπλῶς νὰ χαρακτηρίσωμεν τὴν προβληματικότητα τῆς ἐποχῆς μας, θὰ ἔπρεπε νὰ χαρακτηρίσωμεν αὐτὴν ὡς ἐποχὴν τῆς ἐσωτερικῆς κρίσεως τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου καθ' ἑαυτόν· δηλ. ὁ ἴδιος ἀνθρώπος μετεβλήθη εἰς ἐχθρὸν τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐχαρακτήρισamen τὴν προβληματικότητα τῆς ἐποχῆς μας ὡς ἐσωτερικὴν,¹ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν προβληματικότητα τῶν ἄλλων ἐποχῶν, ἢ ὁποῖα, ὑπὸ διαφόρους μορφάς, παρουσιάζεται ὡς ἐξωτερικὴ τοιαύτη.

Βεβαίως ἡ Ἱστορία ἐν τῇ ἐξελίξει αὐτῆς παρουσιάζει πάντοτε ἰδιορρυθμίας, βάσει τῶν ὁποίων ἐξάγεται ἓνα ἀσφαλὲς συμπέρασμα, ὅτι «ἡ Ἱστορία οὐδέποτε ἀντιγράφει ἑαυτὴν ἀπολύτως».² Μεταξὺ ὅμως τῶν διαφόρων ἐποχῶν ὑπάρχουν κοινὰ χαρακτηριστικά, τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν τὴν ἐνότητα τῆς Ἱστορίας καὶ τὴν ἐνιαίαν αὐτῆς κατεύθυνσιν κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Wundt. Παιδαγωγικῶς δὲ διδάσκουν εἰς τὸν ἀνθρώπον τὸν τρόπον μὲ τὸν ὁποῖον ἀντιμετώπισεν οὗτος τὴν προβληματικότητα τῆς ἐποχῆς του, τὰ μέσα τὰ ὁποῖα πρὸς τοῦτο μετεχειρίσθη, τὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα εἶχεν, καὶ τὸν βοηθοῦν περισσότερον εἰς ἓνα ἰδεολογικὸν προσανατολισμὸν, διδάσκοντα εἰς αὐτὸν τὸ μέτρον «τῆς ὀρθοφροσύνης καὶ ὀρθοπραξίας».

Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα —καὶ τοῦτο χάριν παραδείγματος μόνον— ὁ ἀνθρώπος ἐφοβεῖτο τὸ συνάνθρωπόν του μὲ τὰ βίαια μέσα, τὰ ὁποῖα ἐχρησιμοποιοῖ οὗτος πρὸς ἐξόντωσιν τοῦ ἀντιπάλου του.

Ἐπὶ αἰῶνας ὀλοκλήρους λαοὶ διάφοροι, μὲ μεγάλην ζωτικότητα καὶ ὀρμὴν, κατήρχοντο ἐκ Βορρᾶ καὶ ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου. Μέγαν κίνδυνον διέτρεξεν ὁ Ἑλληνορρωμαϊκὸς κόσμος πιεζόμενος παντοιοτρόπως ἀπὸ τὰ βάρβαρα ἐκείνα

στίφη, ἰδίως τοῦ Βορρᾶ. Ἐνόμιζε κανεὶς πρὸς στιγμὴν, ὅτι ἡ βαρβαρότης μὲ τὰ ἐξοντατικά αὐτῆς μέσα θὰ ἐκυριάρχει παντοῦ. Ἄλλ' εἰς ἐκάστην ἐποχὴν θὰ ὑπάρχουν, ὡς εἴπομεν, μερικὰ κοινὰ χαρακτηριστικά, χωρὶς τοῦτο καὶ νὰ ἀποτελῇ ἐπανάληψιν προηγουμένου.³

Ἡ βία κατ' ἀρχὴν ἔχει πάντοτε τὴν χροιάν τῆς προσωρινότητος καὶ εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τὸ αὐτὸ ἐπαυλαμβάνεται. Ὅταν ὁ Θεοδέρικος ἐκρέμασε τὸν τελευταῖον μέγalon ῥωμαῖον συγκλητικόν, τὸν Βοήθιον, ὁ ὁποῖος ἐν τῇ πραγματικότητι ἦτο ἓνας εὐρύτατος νοῦς καὶ συγχρόνως πραγματικὸς Χριστιανός, συνέβη ὥστε μέσα εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ βαρβάρου ἐκείνου ἠγεμόνος, νὰ εὐρεθῇ μία τοιαύτη ζωντανὴ Συνείδησις ὥστε κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ἐλέγχου τῆς μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Ὅταν ἐπίσης ὁ Ἀλάριχος ἐφθάνε πρὸ τῶν Ἀθηνῶν, ἡ ὁ Γεζέριχος πρὸ τῆς Ἰππῶνος ἢ καὶ αὐτῆς τῆς Ῥώμης ἀκόμη, φόβος καὶ τῶνος συνεῖχε τοὺς πάντας. Ὁ ἀνθρώπος ἐφοβεῖτο τὸν συνάνθρωπόν του, δηλαδὴ τὰ ἐξοντατικά του μέσα· τὰ ὁποῖα ὅμως οὐδέποτε ἐξήρκεσαν νὰ ἐπιτελέσουν τὸν σκοπὸν των· διότι ἡ τύχη τῶν ἀνθρωπίνων προσπαθειῶν, ὅταν αὐταὶ ἀντιτίθενται εἰς τὸν ῥοῦν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς εἶναι νὰ καταδικάζονται εἰς ἀποτυχίαν· καὶ εἰς τὸ μεγαλύτερον σημεῖον τοῦ θριάμβου των.

Ὁ Ἀνθρώπος τοῦ Μεσαίωνος, ἂν καὶ κατώρθωσεν νὰ ἐνώσῃ τὰ πάντα ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς τὰ πάντα ἐξιδανικουόσης πίστεως, εὐρίσκειται εἰς τὴν ἰδίαν κατάστασιν· ὁ ἐχθρὸς του δηλ. εἶναι ἐξωτερικός. Ἐκ τῆς καταστάσεως αὐτῆς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀπαλλαγῇ οὔτε ὁ ἀνθρώπος τῆς Ἀναγεννήσεως, ἂν καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς πίστεως ἐποποθέτησε τὸ δίκαιον —τὸν λόγον τὸ μέτρον— καὶ τὴν ὑλικὴν ἀξίαν. Ὁ Νεώτερος ἀνθρώπος στηριχθεὶς εἰς τὸν ἐκ τῆς Ἀναγεννήσεως ἔλκοντα τὴν καταγωγὴν αὐτοῦ Καπιταλισμὸν, ἀνεπτύξεν ὀλόκληρον τὴν σημερινὴν βιομηχανικὴν κίνησιν, ἢ ὁποῖα κατὰ τὸν Tönnies⁴ «μετέβαλε τὴν Κοινότητα εἰς μίαν ἀνώνυμον μάζαν», ἐντὸς τῆς ὁποίας πολλὰ ἀλληλοσυγκρουόμεναι δυνάμεις — ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀφανεῖς — δίδουν μίαν ἰδούτυπον ποιοτικὴν μάχην ἐπικρατήσεως, —ἴσως διὰ πρώτην φορὰν ἐντὸς τῆς Ἱστορίας.

Καὶ ἰδοὺ τὸ πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἐτέθη αὐτομάτως ἐνώπιόν μας: Περὶ ποίας ἰδιούτυπου ποιοτικῆς μάχης πρόκειται ἐνταῦθα; Καὶ πῶς ὁ ἀνθρώπος, καὶ διὰ τίνων μέσων προσπαθεῖ νὰ κερδίσῃ τὴν ἐν

1) Die geistige Situation der Zeit: Karl Jaspers Sammlung Göschen B. 1000. S. 75 ff.

2) Die Lebensanschauungen der grossen Denker, Bud, Eucken Seite 280, Bruno: 335, Leibniz und 415, 424.

3. Ἀη Ἐπιστολὴ Ἰωάννου, Κεφ. β' 17. Ὡς ἐπίσης J. N u e s c h, Das Schweizerbild 1896 σελ. 248. Und M a x W e b e r : Soziologie. Weltgebeichtliche Analysen. Al. Kröner Verlag, S. 428, 442, 444.

4. Παναγ. Κανελλοπούλου, τ. Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἀντιπροέδρου τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ, «Ἡ Κοινωνία τῆς ἐποχῆς μας», σελ. 70 - 71.

λόγω μάχην; Ὁ ἄνθρωπος, διὰ μέσου τῆς Ἱστορίας ἐξεταζόμενος, ἐμφανίζεται κατὰ μὲν τὴν ἑλληνικὴν ἀρχαιότητα ὡς ὠραῖος, — ὠραῖος κατὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν—, ὡς ἀποδίδων γενικῶς μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ ὠραίου· ὁ τοῦ Μεσαίωνα ὡς πιστός⁵ ὁ ἄνθρωπος τῆς Ἀναγεννήσεως ὡς περισσότερο ὠριμος —χωρὶς καὶ νὰ εἶναι εἰς τὴν πραγματικότητά — ὡς ἀναγκαζόμενος νὰ πειθαρχῇ εἰς τὴν πολιτείαν πρὸς ὑπερνικήσιν τῶν ἱστορικῶν ἀντινομιῶν τῆς ζωῆς του. Ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ἐπίσης μὴ δυνήθει νὰ ὑπερνικήσῃ τὰς ἀντινομίας του ταύτας εἰς τὸ ἀναπεπταμένον τοῦλάχιστον πεδίον τῆς ἱστορικῆς πραγματικότητος, ἐμφανίζεται ὡς θῦμα τῶν ἀντινομιῶν γενικῶς τῆς ζωῆς, τὰς ὁποίας ὁ ἴδιος ἐδημιούργησε λόγῳ τῆς ἐσωτερικῆς αὐτοῦ προβληματικότητος, ἢ ὅποια ὑποκατέστησε τὴν ἐκ πίστεως ἐσωτερικὴν ἁρμονίαν, μὲ τὴν ὅποιαν ὁ πιστὸς ἄνθρωπος τοῦ Μεσαίωνα κατῴρθανε νὰ ὑπερνικήσῃ ὅλας τὰς καθ' ἑαυτὸν προσωπικὰς καὶ ἐξωτερικὰς ἀντινομίας τῆς ζωῆς.

Κατὰ τὸν Jung (ὁ σημερινὸς ἄνθρωπος ζῆ κατὰ βάθος ἐκτὸς τῆς Ἱστορίας, καὶ δι' αὐτὸ ἔχει ἀποξενωθῆ ἀπὸ τὸν ῥυθμὸν τῆς κοινοτικῆς ζωῆς, ἢ ὅποια ῥυθμίζεται ἀπὸ τὴν παράδοσιν)⁶ λόγῳ δηλαδὴ τῶν μεγάλων ὑλικῶν ἀπαιτήσεων τῆς σημερινῆς ζωῆς τὸ ἄτομον ἠναγκάσθη νὰ περιορισθῇ εἰς τὴν κάλυψιν τῶν προσωπικῶν του ἀναγκῶν ἢ τοῦ στενωτέρου—τὸ πολὺ πολὺ— κύκλου τῆς οἰκογενείας του, ἐὰν ἔχῃ, καὶ τοῦτο μέχρις ἐνὸς ὠρισμένου σημείου, ὡς συμβαίνει σήμερον εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς ἄλλας τινὰς εὐρωπαϊκὰς χώρας. Αὕτη ἔμως ἢ κατάστασις τὸν ὠδήγησε κατ' ἀνάγκην εἰς τὴν ζωὴν τῆς προσωπικῆς ἀπομονώσεως (ist notwendigerweise einsam)⁷ — λέγει ὁ Jung — πρᾶγμα τὸ ὅποῖον ζητεῖ νὰ καλύψῃ μὲ τὸν τρόπον τοῦ ὁμαδικῶς ζῆν. Ἀλλὰ τοῦτο πάλιν ὑπῆρξεν ἀφορμὴ ὥστε τὸ ἄτομον νὰ ζῆ πλέον, ὅχι ὡς προσωπικότης ξεχωριστὴ καὶ συγχρόνως συνδεομένη διὰ τῆς ἀμοιβαίας ἐκτιμήσεως καὶ ἀγάπης ἐν πολλοῖς μὲ τοὺς συνανθρώπους του, ὅπως ἄλλοτε, ἀλλ' ὡς ἄτομον ἐντὸς ὁμάδος, δηλαδὴ μὲ ἔλλειψιν πάσης εὐθύνης ἐναντι οἰουδήποτε, μὲ ἔλλειψιν παντὸς σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης, καὶ ἀκόμη μὲ παντελῆ ἔλλειψιν αἰδοῦς καὶ παντὸς εἶδους ἐγκρατείας, συστηματικῆς σκέψεως καὶ ζωῆς.⁸ Ἐὰν πάντα ταῦτα τὰ συσχετίσῃ κανεὶς καὶ τὰ θέσῃ ὡς ἀρχὰς τῶν σχέσεων τῶν ἀνθρώπων μέσα εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς κοινωνικῆς πραγματικότητος, θὰ δυνήθῃ νὰ σχηματίσῃ μίαν ἀκριβῆ περίπου εἰκόνα τῆς τριχυμιάδους ζωῆς, εἰς τὰς ἀντινομίας τῆς ὁποίας ὁ ἴδιος ὠδήγησεν ἑαυτὸν, γενόμενος οὕτω ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ του. Ἐὰν εἰς ταῦτα πάντα προστεθῇ ἢ ἐκ τῆς καθολικῆς Παιδείας προε-

χομένη σήμερον ποιοτικὴ ὑποβάθμισις⁹ — πρὸ παντὸς τῆς νεολαίας — θὰ ἔχωμεν μίαν πληρεστέραν τρόπον τινὰ εἰκόνα τῆς σημερινῆς κοινωνικῆς λειτουργίας. Σήμερον οὕτως ἢ ἄλλως ἢ παιδεία δὲν παρέχεται διὰ τοῦ σχολείου μόνον, ἀλλὰ παιδεῖαν ἀσκεῖ καὶ κάθε ἐντυπον ἐνὸς ἀνευθύνου ἐκδότου, ὁ ὅποιος προσπαθεῖ νὰ συνδυάσῃ τὴν κερδοσκοπίαν μὲ τὴν μόρφωσιν, ἀν δὲν θυσιάσῃ τὴν δευτέραν εἰς τὴν πρώτην. Παιδεῖαν ἀκόμη ἀσκεῖ σήμερον τὸ ραδιόφωνον, ἢ κινηματογραφικὴ ταινία, ἢ τηλεόρασις, ἢ κοινωνικὴ ἐθιμοτυπία, ἢ συναναστροφή εἰς τὸ ἐργαστάσιον εἰς τὴν ἀγοράν κ.λ.π. Τοῦτο ἔχει μεγάλην παιδαγωγικὴν σημασίαν ἀκριβῶς, διότι πρῶτον μίαν καθολικὴν ἀνεύθυνον Παιδείαν ἀσκουμένην κατὰ ἕνα τελείως ἀνεύθυνον καὶ ἀσυστηματοποίητον τρόπον, ὀδηγεῖ ἀσφαλῶς εἰς μίαν μαζοποίησιν τῶν συνειδήσεων,¹⁰ ἢ ὅποια καθιστᾷ ἀν μὴ τι ἄλλο, τοῦλάχιστον περιττὴν κάθε προσπάθειαν τοῦ ἀνθρώπου πρὸς καλλιέργειαν τῆς ἰδίας αὐτοῦ προσωπικότητος ἢ τοῦ παιδαγωγοῦ πρὸς καλλιέργειαν τῆς προσωπικότητος τοῦ νέου. Καὶ δεύτερον κατὰ τὸν μέγαν τῶν ἐθνῶν Ἀπόστολον Παῦλον ὁ ἄνθρωπος εἶναι μίαν δυσὴνθετος ἱεραρχημένην προσωπικότητος (Ρωμ. ζ' 21-24), δι' αὐτὸ καὶ πᾶσα πνευματικὴ ζωὴ ἐνὸς ἔθνους προϋποθέτει ἱεραρχημένην πνευματικὴν κοινωνίαν, δυναμένην νὰ στηριχθῇ ἐπὶ προσώπων ἐχόντων σαφῆ συνειδήσιν τῆς ἰδιοσυστασίας των· δηλαδὴ ὁ ἄνθρωπος ἀποτελεῖται ἐκ ψυχῆς ἀθανάτου καὶ ἐκ σώματος θνητοῦ, καὶ συνεπῶς παροδικοῦ, τὸ ὅποῖον ὡς τοιοῦτον πρέπει νὰ κατευθύνηται καὶ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὑπάρχει εὐτυχῶς γενικὴ σχεδὸν συμφωνία ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῷ ἀθανάτου πνεύματος.¹¹ Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον καὶ ἢ παιδεία τοῦ σημερινοῦ πρὸ παντὸς ἀνθρώπου πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν φυσικὴν αὐτοῦ πρωταρχικὴν ὑπόστασιν, ὅπερ μόνον μίαν ὑπευθύνως ὀργανωμένην καὶ ἐπιστημονικῶς παρεχομένην ἀγωγήν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ, καὶ νὰ διαμορφώσῃ τὸν ἄνθρωπον εἰς «καλὸν κάγαθόν».

Ἔστωε διὰ νὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν προβληματικὴν τρόπον τινὰ ἐρώτησιν, τὴν ὅποιαν ἐθέσαμεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς παραγράφου μας· ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ποιοτικοῦ ἀγῶνος, «ἀγῶνος ἄνευ μετώπου» ὅπως τὸν ὀνομάζει ὁ K. Jaspers,¹² ἐνὸς ἀγῶνος ὁ ὅποιος διεξάγεται ἐντὸς τῆς προσωπικότητος τοῦ ἰδίου τοῦ ἀνθρώπου, καὶ μεταξὺ αὐτοῦ, καὶ τῶν τὰ πάντα ἀφανῶς ἀπειλούντων νὰ διαστρέψουν, ἀντινομῶν τῆς ζωῆς του.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

9. Παρ. Παν. Κανελλοπούλου. «Οἱ Νέοι παράγοντες τῆς Ἱστορίας καὶ τὸ Μέλλον τοῦ Ἀνθρώπου» σελ. 18-19.

10. Παρ. Παν. Κανελλοπούλου ἔνθα προηγουμένως.

11. K. Conrad-Martins, Seele und Leib in: Hochland 42 (1949) s. 677. Πρβλ. W. Gruhn, Religionpsychologie. Breslau 1920. s. 108.

12. K. Jaspers, Die geistige Situation der Zeit (1931) s. 177.

5. Ἐνθ' ἀνωτέρω.

6. Παρ. Jung, «Das Seelenproblem des modernen Menschen», σελ. 358 κ.ε.

7. Ἐνθ' ἀνωτέρω, σελ. 359.

8. Ἐνθ' ἀνωτέρω σελ. 361-363, ὡς ἐπίσης Χρ. Ἀνδρότσου, Σύστημα Ἠθικῆς σελ. 234-235.

ΟΙ ΕΤΕΡΟΔΟΞΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Εἶναι λίαν χαρακτηριστικὸν καὶ ἀξιοσημείωτον τὸ γεγονός, ὅτι ἰδίως ἀπὸ τινων δεκαετιῶν ἱκανοὶ ἑτεροδοξοὶ θεολόγοι ἤρχισαν νὰ βλέπωσι καὶ κρίνωσι ἀντικειμενικώτερον καὶ δικαιότερον τὴν ἡμετέραν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Θεολογίαν καὶ νὰ διαδίδωσι τὴν ἀκριβῆ περὶ αὐτῆς γνώσιν καὶ ἀγαθὴν φήμην καὶ εἰς εὐρύτερα στρώματα τοῦ ῥωμαιοκαθολικοῦ καὶ προτεσταντικοῦ κόσμου. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον ἀξίον ἐξάρσεως, καθ' ὅσον ἐπὶ αἰῶνας ἡ πρεσβυγενὴς Ὀρθόδοξος Καθολικὴ Ἐκκλησία ἢ ἡγνοεῖτο παντελῶς ἢ παρεγνωρίζετο ποικιλοτρόπως ἢ καὶ «ἐδυσφημεῖτο λίαν ἀδίκως ὑπὸ τινων δυσμενῶν καὶ φιλαύτων ἀνθρώπων» ἐν μέσῳ τοῦ ἀπληροφόρητου δυτικοῦ κόσμου¹. Ἡ μεταστροφή αὕτη ὀφείλεται εἰς πολλοὺς καὶ ποικίλους παράγοντας, μάλιστα δὲ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ διαχριστιανικὴν προβολὴν τῆς Ὀρθόδοξου Θεολογίας καὶ εἰς τὴν οἰκουμενικὴν ἐνωτικὴν κίνησιν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ πεποιθήμεν, ὅτι ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία προώριστα νὰ διαδραματίσῃ μεσάζοντα ἐνωτικὸν ρόλον, ὡς τις γέφυρα Ἐκκλησία, μεταξὺ τοῦ Ῥωμαιοκαθολικισμοῦ καὶ τοῦ Προτεσταντισμοῦ, δεικνύουσα εἰς τὰς ἀποσχισθείσας καὶ ἀπομακρυνθείσας ἀπὸ τοῦ ἀρχεγόνου Χριστιανισμοῦ δυτικάς Ἐκκλησίας καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν προελθούσας ποικιλοτρόπως χριστιανικὰς ὁμολογίας καὶ κοινότητας τὴν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἡνωμένην καὶ ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν ἄγουσαν ὁδόν, ἥτοι πρὸς τὴν «μία, ἅγιαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν», ἐν τῇ ὁποίᾳ μόνον δύναται νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ἐνότης τῶν Ἐκκλησιῶν, καὶ τῆς ὁποίας ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν ἄμεσον καὶ ἀδιάκοπον καὶ κανονικὴν συνέχειαν, μόνη αὕτη διατηρήσασα ἀκεραίαν καὶ ἀκαινοτόμητον τὴν δογματικὴν πίστιν καὶ παράδοσιν καὶ λατρείαν καὶ διοργανώσιν ἐκείνης, καὶ κατέχουσα ἀδιάκοπον τὴν τε ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων διαδοχὴν τῶν ἐπισκόπων τῆς καὶ τὴν τῆς μυστηριακῆς ἱερωσύνης καὶ ζωῆς τῆς. Ἐντεῦθεν ἡμεῖς οἱ Ὀρθόδοξοι, ὡς οἱ αὐθεντικοὶ καὶ ἀψευδεῖς μάρτυρες καὶ θεματοφύλακες τῆς γνησίας ἀρχαίας κοινῆς ἐκκλησιαστικῆς Παραδόσεως, πρὸς αὐτὴν ἀκριβῶς καλούμεν τοὺς ἑτεροδόξους ἀδελφούς μας, τ.ε. πρὸς τὸ κοινὸν ἱστορικὸν παρελθὸν καὶ τὰς ἀρχαίας κοινὰς χριστιανικὰς πηγὰς πάντων, δεχόμενοι καὶ ὑποστηρίζοντες τὸν οὕτως ἀποκληθέντα «οἰκουμενισμὸν ἐν χρόνῳ».

Ὡς γνωστὸν, εὐμενεῖς περὶ τῆς Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας κρίσεις πολλῶν ἑτεροδόξων ἐδημοσιεύθησαν κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρ' ἡμῖν ἐν ἑλληνικῇ μεταφράσει ἐν διαφόροις μελέταις καὶ περιοδικαῖς. Ἐνταῦθα ἐθεωρήσαμεν σκόπιμον νὰ μεταφέρωμεν δύο προσφάτους ἐκδηλώσεις, ἥτοι τὸ μὲν ἀποσπάσματα

ἐκ τοῦ ἐκφωνηθέντος τῇ 7 Μαΐου ἐ.ε. ἐν τῇ μεγάλῃ αἰθούσῃ τῶν τελετῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν λόγου τῆς Α. Χάριτος τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κανταουρίας καὶ Πριμάτου πάσης Ἀγγλίας δρος Μιχαὴλ Ῥάμσεϋ (Ramsey)², τὸ δὲ ἀπόσπασμα ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ ἐπιφανοῦς γερμανοῦ θρησκευολόγου καθηγητοῦ ἐν Μαρβούργῳ δρος Φρειδερίκου Χάιλερ (Heiler), ἀπευθυνθείσης τῇ 6 Μαρτίου ἐ.ε. πρὸς τὸν γράφοντα, ὡς κοσμητόρα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἡμῶν, εἰς ἀπάντησιν συγχαρητηρίου γράμματος τῆς Σχολῆς ἐπὶ τῇ 70ετηρίδι του.

Καὶ πρῶτον ἡ Α.Χ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κανταουρίας εἶπε, μεταξὺ ἄλλων, ὅτι αἱ Ἀγγλικοὶ τρέφουσιν αἰσθημα ἀγάπης πρὸς τοὺς Ὀρθοδόξους. Εἶναι τὸ χρέος ἡμῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Θεολογίαν, διότι ἡ Ἑλληνικὴ Θεολογία ἐβοήθησεν ἡμᾶς νὰ ἀνακαλύψωμεν τὴν σημασίαν τῆς ἡμετέρας θέσεως καὶ κλήσεως. Τὸ χρέος ἤρχισε πρὶν ἀκόμη ἀρχίσῃ καὶ ἡ πλέον στοιχειώδης προσωπικὴ ἐπαφὴ μεταξὺ τῶν Ἐκκλησιῶν ἡμῶν. Νῦν ἡ προσωπικὴ αὕτη ἐπαφὴ γίνεται πυκνοτέρα, καὶ ἐφθάσαμεν νὰ γνωρίζωμεν τὴν Ὀρθόδοξον Θεολογίαν οὐχὶ μόνον ὡς συλλογὴν βιβλίων, ἀλλ' ὡς εἶναι ζῶσα εἰς ζῶντα πρόσωπα καὶ εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν. Ἡ Λειτουργία αὕτη ἐρῆχεται εἰς ἡμᾶς ὡς ἡ δόξα τῆς Ἀναστάσεως. Ἐὰν εἰς τὴν Δύσιν ἔχωμεν συνηθίσει νὰ θεωρῶμεν τὴν Λειτουργίαν ὡς τὴν ἄπειρον συγκατάβασιν τοῦ Κυρίου τῶν οὐρανῶν, ἐρχομένου εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ καταστῆ ἡ τροφή τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐν τῇ Ἀνατολῇ εὕρισκομεν ὅτι ἡ Λειτουργία ζῆ καὶ κινεῖται εἰς τὸν οὐρανόν, ἐνθα εὕρισκεται ὁ Χριστός· καὶ ἡ Ἐκκλησία ὑψοῦται εἰς τὸν οὐρανόν μετ' Αὐτοῦ. Οὕτως ἡ Λειτουργία τοῦ ἁγίου Χρυσόστομου ἐπίσης καθιστᾷ ζῶσαν εἰς ἡμᾶς τὴν κοινωνίαν τῶν Ἁγίων... Θεωροῦμεν τὴν Ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν ὡς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀναστάσεως, τὴν Ἐκκλησίαν τῆς κοινωνίας τῶν Ἁγίων». Ὡς ἐκ τούτου «πολλαὶ καρδίαι συνηγέρθησαν ὑπὸ τῆς μεγάλῃς Διασκέψεως ἐν Ῥόδῳ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1961, ὅταν ἡ Δύσις ἔστρεψε τὸ βλέμμα καὶ εἶδε τὴν Ὀρθοδοξίαν νὰ ἐπαναβεβαιοῖ τὴν ἐαυτῆς ἐνότητά καὶ νὰ ἐπιστρέφῃ διὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν κόσμον ὡς γίγας, ὅστις ἀνεψύγη μετ' οἴνου. Τοῦτο πολλὰς καρδίας ἐπλήρωσε χαρᾶς. Τὸ αὐτὸ συνέβη μὲ τὴν εἴσοδον περισσοτέρων τμημάτων τῆς ἁγίας Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας, περιλαμβανομένης τῆς Ῥωσικῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὸ Παγκόσμιον Συμβούλιον τῶν Ἐκκλησιῶν ἐν Νέῳ Δελχί τὸν Νοέμβριον τοῦ 1961, καὶ τὴν ἐκεῖ ῥωμαλέαν συμμετοχὴν τῶν Ὀρθοδόξων».

2. Ὁ λόγος οὗτος ἐδημοσιεύθη ἤδη ἀγγλιστὶ ἐν Λονδίῳ ὑπὸ τὸν τίτλον «Constantinople and Canterbury, a Lecture in the University of Athens, by the Most Reverend Michael Ramsey, Archbishop of Canterbury, 7 May 1962», ὡς καὶ ἐν τῷ περιοδικῷ «Θεολογία», 2 τευχῶς 1962.

1. Βλέπ. Ἰω. Καρμίρη, Ὀρθοδοξία καὶ Προτεσταντισμός, Ἀθήναι 1937, σ. 20 ἐξ.

Στρέφων εἶτα ὁ ὁμιλητὴς «τὸ βλέμμα πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ῥώμης», διεκλήρυξεν: «Ἀπορρίπτομεν τὴν ἀξίωσιν, ὅτι ἡ Ῥωμαϊκὴ (ἐκκλησιαστικὴ) κοινωνία εἶναι αὐτὴ ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐν τῷ κόσμῳ, διότι δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὰς ἀξιώσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας... Ἀρεσκόμεθα νὰ ἐνθυμούμεθα, ὅτι εἰς τῶν μεγάλων Ἀρχιεπισκόπων τῆς Κανταουρίας, ὁ Θεόδωρος ὁ Ταρσεύς, ὅστις ἐκάθησεν εἰς τὸν θρόνον ταύτης ἀπὸ τοῦ ἔτους 668 μέχρι τοῦ 693, ἦτο Βυζαντινὸς Ἕλληνας, ἐκπαιδευθεὶς εἰς τὰς Σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν». Ἐπανειλημμένως δὲ ἐβεβαίωσεν, ὅτι οἱ Ἀγγλικανοὶ μελετῶσι καὶ ἀκολουθοῦσι πάντοτε τὴν διδασκαλίαν τῶν μεγάλων Ἑλλήνων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ὡς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἄλλων. «Ἡ ὀφειλὴ τῆς Ἐκκλησίας μου εἰς τοὺς ἀρχαίους Πατέρας εἶναι μεγίστη... Οἱ μεγαλύτεροι τῶν συγχρόνων ἡμετέρων Ἀγγλικανῶν θεολόγων, ὡς ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Durham Westcott, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ὁξφόρδης Gore καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κανταουρίας Temple, κατέστησαν τὴν ἐνάρκωσιν τοῦ Χριστοῦ τὸ κέντρον τῆς διδασκαλίας των. Ἄλλ' ἔτι πλέον τούτου ἐχρησιμοποίησαν τὸ δόγμα τοῦ Λόγου, διὰ νὰ καταδείξωσιν ὅτι πᾶν ὅ,τι εἶναι καλὸν καὶ ἀληθὲς εἰς τὴν φιλοσοφίαν, τὰς θετικὰς ἐπιστήμας καὶ τὸν πολιτισμὸν εἶναι προῖόν τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅστις δρᾷ ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, ὡς τὸ φῶς τὸ φωτίζον πάντα ἄνθρωπον... Τοῦτο ὅμως ἦτο ἐν ἔργον εἰς τὸ βάθος ὀρθόδοξον, πατερικόν, ἑλληνικόν εἰς τὸ πνεῦμα. Εἶναι ἔργον ἐνὸς ἀγίου Κλήμεντος εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον, ἀκριβῶς ὅπως ἐκείνων, οἵτινες ἐλέγχοντες τὴν ἀδικίαν μεταξὺ τῶν τάξεων ἢ τῶν φυλῶν ποιοῦσιν ἔργον ἐνὸς ἀγίου Χρυσοστόμου εἰς τὸν σύγχρονον κόσμον. Οὕτω τὸ χρέος ἡμῶν, ὡς Ἀγγλικανῶν, πρὸς τὴν Ἑλλάδα, παρακολουθεῖ ἡμᾶς εἰς τοὺς σημερινούς καιρούς οὐχὶ ὀλιγώτερον τῶν παλαιωτέρων. Εἶναι ἐκπληκτικόν, ὅτι, διὰ νὰ δανεισθῶ τοὺς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀέπιποθοῦμεν ὑμᾶς ἐν σπλάγχθοις Ἰησοῦ Χριστοῦ»³. Καὶ γενικώτερον, «ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐμάθομεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸ κάλλος τοῦ λόγου καὶ τὴν σημασίαν τῆς διαγωγῆς σκέψεως. Ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ἤκουσα παιδιόθεν τοὺς λόγους τοῦ Ἀγγλοῦ ἱστορικοῦ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος σὲν Henry Maine: «ἐκτὸς τῶν τυφλῶν δυνάμεων τῆς φύσεως, οὐδὲν ἄλλο κινεῖται ἐν τῷ κόσμῳ, τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἑλληνικῆς προελεύσεως». Καὶ ἐνῶ τὸ λόγιον τοῦτο εἶναι προφανῶς ὑπερβολικόν, ὅμως ἡ ὑπαρξίς του ἀποδεικνύει, πόσον μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἐπιρροή τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῆς ἡμετέρας Ἀγγλικῆς διανοήσεως». Πρὸς τούτοις ἀξιωματικῶς εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως διαπίστωσις τοῦ Ἀγγλοῦ Πριμάτου, καθ' ἣν αἱ δύο αὗται πηγαὶ τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως δὲν χωρίζονται ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ Θεολογίᾳ, ἀλλ' εἶναι ἀρμονικῶς ἠνωμένα καὶ ἰσόκυροι καὶ ἰσότημοι. «Εἰς τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν εἶναι προφανές, ὅτι αἱ Ἀγίαι Γραφαὶ δὲν τυγχάνουσιν ὀλιγώτερας τιμῆς

3) Φίλιπ. 1,8.

(ἐκείνης, ἧς ἀπολαύουσιν ἐν τῷ Ἀγγλικανισμῷ). Διότι ποῖος ποτὲ ἐμελέτησε καὶ ἠρμήνευσε τὰς Γραφὰς μετὰ περισσοτέρας προσοχῆς ἢ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας; Ἄλλ' οἱ Πατέρες καθ' ἑαυτοὺς τιμῶνται ἐξόχως ὑφ' ὑμῶν, ἀφοῦ ὑμεῖς δὲν διαχωρίζετε τὰς Ἀγίας Γραφὰς ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ἐκεῖνος ὅστις θεωρεῖ τὴν ἁγίαν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ἐκ τῶν ἔξω, αἰσθάνεται ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Πατέρες ζῶσιν ἔτι ἐν ὑμῖν. Οὗτοι εἶναι ἔτι οἱ διδάσκαλοι ὑμῶν, ἀποκαλύπτοντες εἰς ὑμᾶς τὰς Γραφὰς καὶ τὰ μυστήρια τῆς πίστεως...».

Τέλος ὁ διαπρεπὴς θρησκευολόγος καθηγητὴς καὶ συγγραφεὺς⁴ Χάιλερ ἐν τῇ ῥηθείᾳ ἐπιστολῇ του γράφει: «Ἀπὸ δεκαετιῶν αἰσθάνομαι ἐμαυτὸν ἰδιαίτερος προσελκυσμένον πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Θεολογίαν. Εὗρον ἐν αὐτῇ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνεζήτητον ἐν τῇ μητρὶ Ἐκκλησίᾳ, τῇ Ῥωμαϊκῇ, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω ἐν τῇ Εὐαγγελικῇ, τοῦτ' ἔστι τὴν βαθεῖαν ζωὴν ἀπὸ τῶν θείων Μυστηρίων, ἄνευ τῆς νοσησιαρχίας τῆς λατινικῆς Σχολαστικῆς, ἄνευ τῆς ὑπερτροφίας τῶν δυτικῶν δογματικῶν ὀρισμῶν, ἄνευ τῆς ἀκινήσιας τοῦ Ῥωμαϊκοῦ νομικισμοῦ καὶ ἄνευ τοῦ ὑπερβολικοῦ συγκεντρωτισμοῦ τοῦ Παπισμοῦ. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἰδιαίτερος θαυμάζω ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ εἶναι ὁ συνδυασμὸς τῆς γνησίας καθολικῆς ἐκκλησιαστικότητος μετὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐλευθερίας. Εἶναι αὕτη (ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία) φύλαξ τῆς Παραδόσεως τῶν Πατέρων ἄνευ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐξαναγκασμοῦ καὶ τοῦ ἀδιαλείπτου ἐλέγχου, ὅπως ἀσκεῖ τοῦτον τὸ Ῥωμαϊκὸν Sanctum Officium. Ἀκριβῶς ἕνεκα τούτου ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ Θεολογίαν ἡγετικὸς ρόλος ἐν τῇ οἰκουμένῃ καὶ κινήσει. Κέκληται αὕτη, ὅπως ὑπερνηκίση τὴν ἀντίθεσιν μεταξὺ τῆς δογματικονομικῆς αὐθεντικῆς σκέψεως τῆς Ῥώμης καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς Παραδόσεως καὶ τῆς πενίας τοῦ μυστηρίου ἐν τῷ Προτεσταντισμῷ καὶ ὅπως συνάψῃ τὸν Χριστιανισμὸν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου ἐν τῇ ἀνωτέρᾳ ἐνότητι τοῦ Ἰωαννείου Χριστιανισμοῦ».

Εἶναι προφανές, ὅτι αἱ ἀνωτέρω θεολογικαὶ καὶ ἐκκλησιαστικαὶ διαπιστώσεις δύο διακεκριμένον ἑτεροδόξων θεολόγων, ἐνὸς ἀγγλικανοῦ καὶ ἐνὸς εὐαγγελικοῦ, περὶ τῆς ἡμετέρας Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας κέκτηνται μεγάλην σημασίαν, ἔχομεν δὲ δι' ἐλπίδος ὅτι θὰ δοθῇ ἡμῖν ἡ εὐκαιρία ἀλλαχοῦ, ὅπως ἀσχοληθῶμεν περὶ τινος ἐξ αὐτῶν, ὡς π.χ. περὶ τὴν παραλειπομένην ἐνταῦθα κρίσιν τῆς Α.Χ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κανταουρίας περὶ τῶν τριάκοντα ἐννέα ἄρθρων, τοῦ θεμελιωδικοῦ τούτου συμβολικοῦ βιβλίου τοῦ Ἀγγλικανισμοῦ, καὶ ἄλλας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΡΜΠΡΗΣ

Κοσμήτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

4. Ἐκ τῶν πολλῶν σπουδαίων συγγραμμάτων αὐτοῦ τὸ πλέον ἐνδιαφέρον τοῦς Ὁρθοδόξους εἶναι τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Urkirche und Ostkirche», München 1937. Γενικώτερον βλέπ. Α. Φιλίππιδου, Rev. Prof. D. Dr. Friedrich Heiler, ὁ διαπρεπὴς θεολόγος θρησκευολόγος ἐν Marburg, «Θεολογία» 33(1962) 22-42.

ΙΕΡΑΡΧΑΙ ΑΘΗΝΩΝ ΕΞ ΗΠΕΙΡΟΥ ΟΡΜΩΜΕΝΟΙ *

Ὁ Ἄνθιμος εἰς κανονικὰ παραπτώματα περιπεσὼν ἐκρίθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὡς ἀπολυτέος τῆς ἐν ἐνεργείᾳ Ἱεραρχίας. Ἐν τούτοις ἕμως διώκει τὴν Μητρόπολιν αὐτοῦ μέχρι τῆς 2 Αὐγούστου 1826⁶¹, ὅτε ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, ἐν Ξηροχωρίῳ εὐρισκόμενος.

δ) ΣΠΥΡΙΔΩΝ Ο ΑΠΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (1949-1956)

Ἐγεννήθη ἐν Χιλῇ τῆς ἐν Εὐξείνῳ Πόντῳ Βιθυνίας, τῷ ἔτει 1873,⁶² ἀλλ' οἱ γονεῖς αὐτοῦ κατήγοντο ἐκ τοῦ χωρίου Ρουφιά τῆς ἐπαρχίας Παγωνίου Ἰωαννίνων. Πάντως, καίτοι δὲν ἐγεννήθη ἐν Ἠπειρῷ⁶³, ἠγάπησε τὰ μέγιστα τὴν Ἠπειρον καὶ μεθ' ὑπερηφανείας πολλῆς καὶ ἐγκαυχήσεως ἔφερε τὸ ὄνομα τοῦ ἠπειρώτου⁶⁴.

Σπουδάσας ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ καὶ ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1899, προσῆλθε νεώτατος εἰς τὰς τάξεις τοῦ Ἱεροῦ Κλήρου, καρεῖς Μοναχὸς καὶ χειροτονηθεὶς Διάκονος, πιθανώτατα ἐν τῇ Μονῇ τῆς Καμαρωτίσσης Χάλκης, ὡς κατὰ τὸ εἰωθὸς ἐγίνετο⁶⁵, ὑπηρετήσε

τὸ πρῶτον ὡς Ἱεροκλήρυξ ἐν Γαλατᾷ καὶ διδάσκαλος καὶ καθηγητὴς ἐν τοῖς αὐτόθι σχολείοις. Μετὰ δὲ ταῦτα καὶ δὴ ἐν ἔτει 1900, προχειρισθεὶς εἰς Πρεσβύτερον καὶ Ἀρχιμανδρίτην ἀπεστάλη εἰς τὴν Καβάλαν, ὑπαγομένην τότε τῇ ἱερᾷ Μητροπόλει Ἐάνθης, ἐνθα ὡς Ἱεροκλήρυξ καὶ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ Μητροπολίτου Ἐάνθης Ἰωακείμ Σγουροῦ, τοῦ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης⁶⁶, προσέφερε πολλαπλᾶς ὑπηρεσίας καὶ ἐν τῷ ἐκκλησιαστικῷ κυρίως ἕμως ἐν τῷ ἐθνικῷ πεδίῳ, καθ' ὅσον ἠγωνίζετο σθεναρῶς πρὸς διασφάλισιν τοῦ ἐλληνικοῦ πληθυσμοῦ ἐκ τῆς βουλγαρικῆς θηριωδίας⁶⁷.

Τῇ 6 Ἰουλίου 1906⁶⁸ «Κωνσταντίνου μετατεθέντος εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Τραπεζοῦντος»⁶⁹, ἐξελέγη «ὁ πανοσιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Σπυρίδων Βλάχος» ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχείου καὶ χειροτονήθη Μητροπολίτης τῆς ἐν Ἠπειρῷ ἱερᾶς Μητροπόλεως Βελλᾶς καὶ Κονίτσης⁷⁰.

Ἡ δρᾶσις αὐτοῦ ἤρξατο αὐτόθι διὰ τῆς ἐνισχύσεως τῆς παιδείας. Ἡ μέριμνα αὐτοῦ συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ ἰδρυθοῦν εἰς ἅπαντα τὰ χωρία τῆς παροικίας αὐτοῦ διδασκῆρια, ἐνῶ παραλλήλως διὰ τὴν ἐπ' ἀνδρῶσιν τούτων ὑπὸ διδασκάλων, ἴδρυσεν τῷ 1911 τὸ ἐν τῇ Μονῇ Βελλᾶς ἀγροτικὸν Ἱεροδιδασκαλεῖον, ὅπερ λειτουργεῖ ἄχρι τοῦ νῦν.

Ἐξ ἄλλου ὑπὸ τὴν αἰγίδα αὐτοῦ συνέστη, κατὰ Μάρτιον τοῦ 1907, ἐν Ἀθήναις ἡ Ἠπειρωτικὴ Ἐταιρεία, ἥτις τὰ μέγιστα ἐβόηθησε τὰς ἐλληνικὰς στρατιάς καὶ τὸ Ἔθνος εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦ ἠπειρωτικοῦ ἀγῶνος κατὰ τὸν ἐλληνοτουρκικὸν πόλεμον 1912-1913.

Κατ' αὐτὸν δέ, συνεπέα τῆς ἐκτάκτου αὐτοῦ δραστηριότητος, συνελήφθη ὑπὸ τὸν ἐναντίον του

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 235.

61. Ἀ τ έ σ η, Ἐπ. ἐπισκ. Ἱστορία, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 56 ἐξ. Μ π ο ῦ α Ι., Ἐπισκοπικὴ Γεωγραφία, ἐν «Ἐκκλησία», ἔτ. ΙΓ' (1935), σελ. 358, Κ. Οικονόμου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 347, Τ ρ ι α ν τ α φ ῦ λ λ ο υ Ἀνδρέου (ἀποθανόντος Μητροπολίτου Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας), Ἐκ τῆς Ἱεραρχίας..., ἐν «Ἱερός Σύνδεσμος» ἔτ. 1915, σελ. 14.

62. Ὁ Εὐάγ. Φωτιάδης εἰς τὸ ἄρθρον αὐτοῦ «Βλάχος Σπυρίδων» (ἐν «Νεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν», τομ. Δ', 599) γράφει οὐχ ὀρθῶς τὸ 1874 ὡς ἔτος γεννήσεως αὐτοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ ὁ Κ. Βοβολίνης τὸ 1875 (βλ. Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, Ἀθῆναι 1952, σελ. 214).

63. Ὁ Μητροπολίτης Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου κ. Χρυσόστομος εἰς τὸν ἐπικήδειον αὐτοῦ λόγον πρὸς τὸν μακαρίτην Σπυρίδωνα («Ἐκκλησία», ἔτ. ΛΓ' (1956), σελ. 107) διέλαβε: «Καὶ τίς λοιπὸν τοῦ ὑμνουμένου Πρωθιεράρχου ἡ πατρίς; Τίς ἡ εὐγένεια; — Πατρίς ἡ Ἑλλάς πᾶσα, ἀφοῦ τῆς Ἑλλάδος χώρα εἶναι ἡ τε εὐάνδρος Ἠπειρος καὶ τοῦ Βοσπορικῶ Πόντου ἡ γενέτειρα αὐτοῦ κωμόπολις Χιλῆ».

64. Γεγονὸς εἶναι ὅτι, κατὰ τὴν ἄνοδον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν, εἶπε κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον αὐτοῦ λόγον καὶ τὰ ἐξῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου λαὸν χαρακτηριστικὰ: «Ἀποσπώμενος τῆς ἰδιαιτέρας μου πατρίδος, τῆς προσφιλοῦς μου Ἠπειροῦ, δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐκφράσω, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην στιγμήν, τὴν βαθυτάτην μου ὀδύνην. Ἐπιτελῶν τὸ ἔργον τῆς θείας διακονίας ἐπὶ 43 συναπτά ἔτη εἰς τὸ ἀκριτικὸν αὐτὸ θέμα τοῦ Γένους, τὸ ὁποῖον πρῶτον καὶ βαρύτερα δέχεται τὰ πλήγματα πάσης ἐχθρικῆς ἐπιβουλῆς, συνεμερίστην τὰς χαρὰς του καὶ τὰς λύπας του, τοὺς θριάμβους καὶ τὰς ταπεινώσεις του, συνεδέθη ἀρρήκτως μετ' αὐτοῦ καὶ ἐπεθύμουν καὶ ἠλπίζον, ὅτι τὸ καταπεποννημένον σαρκίον μου θὰ ἀνεπαύετο ἤμερον εἰς τὸ φιλόστοργον χῶμά του. Ἀντεμετώπιζον ὡς λιποταξίαν αὐτόχροσμα τὴν ἀπομάκρυνσίν μου σήμερον εἰς τὴν κρισιμοτάτην καμπὴν τῆς ἱστορίας τῆς Ἠπειροῦ, ὅποτε ὀλόκληρος σχεδὸν ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνταρτοπληκτοῦς ὀφίσταται τὰ δεινὰ τῆς προσφυγίας. Πλὴν, ἄλλως ἔδοξε τῷ Κυρίῳ. Γενθῆτω τὸ θέλημά Του».

65. Σ υ ν ο δ ι ν ο ῦ, Πολυκάρπου (ἀποθανόντος Μητροπολίτου Μεσσηνίας), Ἐκκλησιαστικὰ Ἀπομνημονεύματα, Ἀθῆναι 1960, σελ. 20.

66. Χίος τὴν καταγωγὴν ἀπὸ Μ. Πρωτοσύγκελλος ἀνεδείχθη τῇ 11 Ἰανουαρίου 1890 εἰκοσιεξαετής Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐπιδειχθεῖσαν σθεναρότητα κατὰ τὸ κλεισίμον τῶν Ἐκκλησιῶν διὰ τὸ προνομιᾶκὸν ζήτημα κατ' ἀξίωσιν τουρκικὴν μετετέθη εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἐάνθης, τῇ 1 Αὐγούστου 1891, ἀνελθὼν εἰς τὸν τῆς Θεσσαλονίκης θρόνον τῇ 25 Νοεμβρίου 1910, τελευτήσας μετὰ διετίαν (βλ. Βι τ ᾶ λ η Φιλαρέτου, Ἀρχιμανδρίτου, Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως ἐξ Ἠπειροῦ καταγόμενοι ἢ εἰς Μητροπόλεις τῆς Ἠπειροῦ ἀρχιερατευσάντες, ὑποσ. 416, Κ ω σ τ α ρ ῖ δ ο υ Εὐγενίου, Ἀρχιμανδρίτου. Ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία, ἐν Ἀθήναις 1921, σελ. 207, ὑποσ. 9) Τ σ α κ ο π ο ῦ λ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., Ὁρθοδοξία», ἔτ. ΛΓ' (1958) σελ. 284, 286, 421-22, 426).

67. Φ ω τ ι ᾶ δ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ.

68. Δὲν εἶναι ὀρθὸν τὸ ὑπὸ τοῦ Φωτιάδου γραφόμενον, (Αὐτόθι), περὶ χειροτονίας τοῦ Σπυρίδωνος εἰς Ἀρχιερέα τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1906.

69. Κ ῶ δ ι ξ Πατριαρχ. Ἀρχιεοφ. ΠΙΑ', σελ. 144. Πρβλ. Α λ ε ξ ὀ ῦ δ η Ἀνθίμου (ἀποθανόντος Μητροπολίτου Ἀμασειας), Κατάλογος τῶν ἀρχιερατευσάντων κατ' ἐπαρχίας ἐν Παν. Λεύκωμα Ἐκωντονταετηρίδος » τομ. Δ', σελ. 232, Βι τ ᾶ λ η, ἐνθ' ἄνωτ., Γ ε ρ μ α ν ο ῦ, Ἐπ. Κατάλογοι, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 21, Τ σ α κ ο π ο ῦ λ ο υ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 409.

70. Ἐνθ' ἄνωτ.

ἐκμανέντων Τούρκων καὶ κατεδικάσθη εἰς τὸν δι' ἀπαγχονισμοῦ θάνατον ὑπὸ στρατοδικείου ἐν Κονίτση, ἀλλὰ διεσώθη διὰ προσωπικοῦ μηνύματος τοῦ τότε ἀρχιστρατήγου —μετέπειτα βασιλέως— Κωνσταντίνου πρὸς τὸν Ἐσάτ πασάν, στρατηγὸν τῆς πολιορκουμένης πόλεως Ἰωαννίνων, ὅστις ὑπερχεώθη καὶ ἐπενέβη ζωηρῶς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ⁷¹.

Μετὰ ταῦτα σπουδαιότατον ρόλον διεδραμάτισε κατὰ τὸ οὕτως λεγόμενον βορειοηπειρωτικὸν ζήτημα.

Ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κατὰ τοὺς βαλκανικοὺς πολέμους 1912-13 εἶχε καταλάβει καὶ τὰ τμήματα ταῦτα τῆς πρὸς βορρᾶν Ἡπείρου. Ἄλλ' αἱ μεγάλαι εὐρωπαϊκαὶ δυνάμεις δὲν παρεχώρουν ταῦτα εἰς τὴν Ἑλλάδα. Συνεργούσης τῆς Ἰταλίας ἡ ἐπιτροπὴ ὑπέγραψεν εἰς τὴν Φλωρεντίαν τῆ 5/17 Δεκεμβρίου 1913 πρωτόκολλον, δι' οὗ τὰ ἀμιγῶς ἑλληνικὰ ταῦτα ἐδάφη τῆς Ἡπείρου παρεχωροῦντο εἰς τὴν ἀρτισύστατον Ἀλβανίαν. Εἰς τὴν περίστασιν δ' ἐκείνην ἡ ἑλληνικὴ κυβέρνησις εὐρέθη πρὸ τῆς ἀδηρίτου ἀνάγκης νὰ συμμορφωθῆ πρὸς τὴν ὡς ἄνω ἀπόφασιν καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἐκκένωσιν τοῦ χώρου, διότι τοῦτο ἐθεωρεῖτο βασικὴ προϋπόθεσις πρὸς παραχώρησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῶν τοῦ Αἰγαίου νήσων Σάμου, Χίου, Λέσβου. Ἐντεῦθεν αἱ ἐν Ἡπείρῳ ἐθνικαὶ ὀργανώσεις ἔσπευσαν καὶ προσεκάλεσαν τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς Συνοδικὸν εὐρισκόμενον Σπυρίδωνα, ὅστις παραιτήθεις εὐθὺς τῶν συνοδικῶν αὐτοῦ καθηκόντων, ἔσπευσε καὶ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἡπειρον εὐρεθείς ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων μεταξὺ τῶν πρώτων.

Ἰπῆρξε δὲ τῷ ὄντι ψυχὴ τοῦ ἀγῶνος ἐν γένει. Ἐπρωτοστάτησε διὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐνόπλου ἀντιστάσεως. Εἰργάσθη διὰ τὴν ἀνακήρυξιν ὡς αὐτονόμου τοῦ ἑλληνικωτάτου ἐκείνου τμήματος τῆς Ἡπείρου, ὅπερ ἀπεσπᾶτο ἐκ τῆς ἀγκάλῃς τῆς Μητρὸς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ τῆς τοιαύτης στάσεως καὶ τῶν εἰσηγήσεων αὐτοῦ ἐνισχύθη τὰ μέγιστα εἰς τοὺς δυσκόλους ἐκείνους καιροὺς ὁ μέγας πολιτικὸς ἀνὴρ Ἐλευθέριος Βενιζέλος εἰς τὴν ἰδέαν, ὅπως δι' ἐνόπλου ἀγῶνος τῶν Ἡπειρωτῶν, ἐνισχυομένου μυστικῶς ὑπὸ τοῦ ἐπισήμου ἑλληνικοῦ κράτους, διότι ἐκ τῶν περιστάσεων ὑπερχεοῦτο, ὡς προείπομεν νὰ μὴ ἀντιδρᾷ εἰς τὴν ἄδικον τῶν Μ. δυνάμεων ἀπόφασιν, ἐπιδιωχθῆ ἢ διασφάλισις τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πολυπαθοῦς Β. Ἡπείρου. Οὕτω δ' ὁ μεγάλωνος Κυβερνήτης συγκατένευσε καὶ ἐσχηματίσθη προσωρινὴ κυβέρνησις, ἧς τὴν προεδρίαν ἀνέθηκε τῷ Γεωργίῳ Χρηστάκη Ζωγράφῳ⁷², ἐνῶ τὰ Ὑπουργεῖα Παιδείας, Δικαιοσύνης, Ἐξωτερικῶν ἀνέλαβον ἀντιστοίχως ὁ Βελῆς καὶ Κονίτσης Σπυρίδων, ὁ Δρυϊνουπόλεως Βα-

σίλειος⁴³ καὶ ὁ Ἄλ. Καραπάνος.

Εὐθὺς δ' ἀμέσως συντάξαν καὶ ἀπηύθυναν (1914) τὴν ἀκόλουθον προκήρυξιν πρὸς τὸν Ἡπειρωτικὸν Λαόν:

«Ἡπειρώται,

Ἡ ἐν Ἀργυροκάστρῳ συνελθοῦσα συντακτικὴ συνέλευσις τῶν ἀντιπροσώπων, οὓς ὁμοφώνως ἀνέδειξεν ἡ γνώμη τοῦ λαοῦ ἀνεκήρυξε τὴν ἴδρυσιν τῆς αὐτονόμου Πολιτείας τῆς Β. Ἡπείρου, ἀποτελεσθησομένην ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν, τὰς ὁποίας ἐξαναγκάζεται ὅπως ἐγκαταλείψῃ ὁ ἑλληνικὸς στρατός. Κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῆς συντακτικῆς συνέλευσεως, τὸ ὀριστικὸν πολίτευμα τῆς ἰδρυθείσης Ἀυτονόμου Πολιτείας θέλει συντάξῃ νέα συντακτικὴ συνέλευσις συγκληθησομένη ἅμα αἱ περιστάσεις ἐπιτρέψωσι. Προσωρινῶς δὲ πάσας τὰς ἐν τῇ αὐτονομῇ Πολιτεία ἐξουσίας θέλει διαχειρισθῆ προσωρινὴ κυβέρνησις, ἐντεταλμένη ὅπως κυβερνήσῃ καὶ διοικήσῃ τὴν χώραν ὑπὸ τὰς ἀρχὰς τῆς ἰσοπολιτείας καὶ δικαιοσύνης τῆς ἐλευθερίας τῆς συνειδήσεως καὶ τῆς προστασίας τῆς ζωῆς, τιμῆς καὶ περιουσίας, ἀνεξαρτήτως θρησκευμάτων.

Ἡπειρώται, Ἡ ἐν Ἀργυροκάστρῳ συνελθοῦσα συντακτικὴ συνέλευσις εἰς τὰς ἀποφάσεις ταύτας προέβη ἀναγνωρίσασα ὅτι ἡ πατρις ἡμῶν κινδυνεύει, καταδικασθεῖσα ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν. Μία κατόπιν τῆς ἄλλης ἀπωλέσθησαν αἱ ἐλπίδες ἡμῶν. Μᾶς ἀποσπῶσιν ἀπὸ τὰς ἀγκάλας τῆς Μητρὸς μας Ἑλλάδος. Μᾶς ἀρνοῦνται τὴν αὐτοδιοίκησιν, ἐν τῷ Κράτει τῷ Ἀλβανικῷ. Μᾶς ἀρνοῦνται καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ἐγγυήσεις, αἵτινες ἠδύναντο νὰ περιφρουρήσωσι λυσιτελεῖν τὴν ζωὴν, τὴν θρησκείαν, τὴν περιουσίαν, τὴν ὑπαρξίν μας τὴν ἐθνικὴν. Περιήλθομεν εἰς τελείαν ἀπόγνωσιν, οὔτε ἡ παρουσία ξένων τινῶν ἀξιωματικῶν ἐπὶ κεφαλῆς ἀτάκτων στιφῶν, οὔτε αἱ ἀγαθαὶ προθέσεις τοῦ ἡγεμόνος, οὔτε αἱ πομπᾶδες ἐπαγγελίαι οὔτε ἡ προσωρινὴ παραμονὴ τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐξασφαλίζει τὴν Ἡπειρον. Τὸ πάτριον ἡμῶν ἔδαφος κεῖται σήμερον λεία, δυνάμει ἀδίκου καὶ ἀκύρου βουλήσεως πάντων τῶν ἰσχυρῶν τῆς γῆς. Ἄλλ' ἀκλόνητον ἔμεινε τὸ ἡμέτερον δίκαιον. Τὸ δίκαιον τοῦ ἡπειρωτικοῦ λαοῦ, νὰ ρυθμίξῃ τὰ τῆς ἰδικῆς του τύχης, δι-οργανούμενος πολιτικῶς καὶ ἐνόπλις, φρουρήσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ. Ἐναντίον τοῦ ἀπαραγράπτου τούτου δικαιώματος ἐκάστου λαοῦ, ἀνίσχυρος εἶναι κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου δικαίου ἡ θέλησις τῶν Μεγάλων Δυνάμεων νὰ δημιουργήσῃ ὑπὲρ τῆς Ἀλβανίας ἐγκυρον καὶ σεβαστὸν τίτλον κυριαρχίας ἐπὶ τῆς χώρας ἡμῶν καὶ ὑποχρέωσιν ἡμᾶς. Οὐ-

71. Καὶ τὸ 1908 εἶχε διακινδυνεύσει ἀπὸ τοὺς ρουμανίζοντας, διότι κατεφέρετο ἐναντίον τῆς ρουμανικῆς προπαγάνδας. Ὡσαύτως ἀπειλὰς κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ εἶχε δεχθῆ καὶ ἀπὸ τοὺς ληστοπειρατὰς τῆς Ἡπείρου Ρετζαίους (βλ. Βοβόλινη, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 214, «Ἐκκλησίαν», ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 208, Κωνσταντινίδου Ι., Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἀθηνῶν κατὰ τὴν 35ετίαν 1923-1923, ἐν «Ἐκκλησίαν», ἔτ. ΔΗ' (1961), σελ. 73, Φωτιάδου, ἐνθ' ἄνωτ.).

72. Βλ. Ρούσου Γ., Ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος καὶ ἡ ἐποχὴ του, ἐν ἐφημ. «Βῆμα» τῶν Ἀθηνῶν, ἡς Αὐγούστου 1961, σελ. 7, 26ης καὶ 27ης Σεπτεμβρίου 1961, μετὸν ὑπότιτλον «Πῶς ἐσφαγιάσθη ἡ Βόρειος «Ἡπειρος».

73. Ἰπῆρξεν ἡπειρώτης τὴν καταγωγὴν ἐξ ἄνω Λαμπόβου Ἀργυροκάστρου, τὸ ἐπίθετον Παπαχρήστου (ἢ Χρηστίδης), διετέλεσε δὲ α) Δαφνουσίας (1893-1894), Λιτίτσης (1894-1894), γ) Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν (1897-1900), δ) Βελεγράδων (1900-1909) καὶ ε) Δρυϊνουπόλεως (1909-1936) (βλ. Βιτάλη, ἐνθ' ἄνωτ., ἐν 6 ὑποσημ. τοῦ προλόγου, Παπαδοπούλου Χρυσόστομου (ἀποθανόντος Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν), Ἐπικήδειος εἰς τὸν Μητροπολίτην Δρυϊνουπόλεως καὶ Πωγωνιανῆς Βασιλείου, ἐν «Ἐκκλησίαν», ἔτ. ΙΔ' (1936), σελ. 68-70, Τσακοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 289, 292, 300, 396, 417).

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Χαιρετίζομεν μετὰ χαρῆς.

Κατόπιν προσκλήσεως τῆς ἐκεῖ Πατριαρχικῆς Θεολογικῆς Ἀκαδημίας, ἀνεχώρησαν εἰς Μόσχαν ἑπτὰ καθηγηταὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου καὶ θὰ παραμείνουν ἐπὶ δεκαπενθήμερον ξενιζόμενοι ὑπὸ τῶν Ρώσων συναδέλφων τῶν.

Αἱ ἐπαφαὶ αὗται εἶναι εὐτυχεῖς, καὶ συντελοῦν ἀναμφιβόλως εἰς τὴν ἀνάδειξιν καὶ τὴν προβολὴν τῆς ἐσωτερικῆς πνευματικῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας. Δυνάμεθα μάλιστα νὰ εἰπωμεν, ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν Ὁρθόδοξων Θεολόγων ἐπαφαὶ δὲν συνεδρόμισαν μεταπολεμικῶς πρὸς τὸν ρυθμὸν καὶ πρὸς τὴν σημειωθεῖσαν ζωηρὰν ἐπικοινωνίαν μεταξὺ τῶν σεπτῶν Προκαθημένων τῶν Αὐτοκεφάλων Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν μας, τὴν σημασίαν καὶ τὴν χρησιμότη-

τητα τῶν ὁποίων βαθέως συναισθάνεται καὶ ἐκτιμᾷ ὁ Ὁρθόδοξος κόσμος.

Διότι μόνον ὁ σύνδεσμος τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης καὶ κοινωνίας, πὸν θὰ ἐπιτρέψη εἰς τοὺς Χριστιανούς ν' ἀναγνωρίσουν ἀλλήλους, θὰ προωθήσῃ εἰς εὐτυχὴ λύσιν τὸ φλέγον ζήτημα τῆς ἐνότητος τοῦ Χριστιανικοῦ κόσμου. Ἡ δὲ πνευματικὴ συναδέλφωσις καὶ ἡ ἀλληλογνωριμία τῆς Θεολογικῆς κινήσεως καὶ τῶν σκέψεων τῶν ἐπὶ μέρους Ὁρθόδοξων Ἐκκλησιῶν μας, θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἀποσαφήνισιν καὶ τὴν ἀποκρυστάλλωσιν τῶν ἀπασχολούντων τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν ζητημάτων καὶ εἰς τὴν ἀρραγῆ περαιτέρω ἀνασύνταξιν τῶν δυνάμεών της. Καὶ τὸ γεγονός τοῦτο θὰ ἐξυψηρεθῆσῃ τὰ μέγιστα τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν. Διὰ τοῦτο χαιρετίζομεν μετὰ χαρῆς τὴν εἰς Μόσχαν ἐπίσκεψιν τῶν Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς μας Σχολῆς.

Εἰς τὴν Κορέαν.

δὲν ἐπίσης κέκτηται ἡ Ἑλλάς δικαίωμα, ὅπως ἐξακολουθῆ κατέχουσα τὸ ἡμέτερον ἔδαφος ἀποκλειστικῶς, ἵνα παραδώσῃ αὐτό, ἐναντίον τῆς ἡμετέρας βουλῆσεως, εἰς ξένον δυνάστην. Ἐλευθέρᾳ ἤδη παντὸς δεσμοῦ, μὴ δυναμένη δὲ νὰ συμβιώσῃ καὶ δὴ ὑπὸ τοιοῦτους ὄρους μετὰ τῆς Ἀλβανίας, κηρύσσει ἡ Βόρειος Ἡπειρος τὴν ἀνεξαρτησίαν της καὶ προσκαλεῖ τοὺς πολίτας της, ὅπως ὑποβαλλόμενοι εἰς πᾶσαν θυσίαν προασπίσωσι τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς ἐλευθερίας της κατὰ πάσης προσβολῆς.

Ἐν Ἀργυροκάστρῳ τῇ 15ῃ Φεβρουαρίου 1914
Προσωρινὴ Κυβέρνησις

Ὁ Πρόεδρος

Γ. Χρ. Ζωγράφος

Τὰ Μέλη

† Ὁ Μητροπολίτης Δρυϊνουπόλεως Βασιλείος

† Ὁ Μητροπολίτης Κορυτσᾶς Γερμανός⁷⁴

† Ὁ Μητροπολίτης Βελλᾶς καὶ Κονίτσης Σπυρίδων⁷⁵

(Συνεχίζεται) Ἀρχιμ. ΦΙΛΑΡΕΤΟΣ Α. ΒΙΤΑΛΗΣ

74. Ἀθονασιάδης ἐπωνυμούμενος διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος τῆς ἱεραῆς Μητροπόλεως Χαλκηδόνος καὶ ἀκολούθως ἐγένετο α) Ἐπίσκοπος Λευκῆς (11 Φεβρουαρίου 1903), β) Μητροπολίτης Στραμνίτσας (31 Ἰουλίου 1908), γ) Κορυτσᾶς (8 Ἰουνίου 1910), δ) Σισανίου (22 Φεβρουαρίου 1922), ε) Κυκλάδων (5 Φεβρουαρίου 1924), στ) Λαγκαδᾶ (9 Ὀκτωβρίου 1924) (βλ. Γερμανοῦ, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 75, Τσακιοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 404, 414, ἐτ. ΛΔ' (1959, σελ. 22, 29, 169).

75. Βοβολίνης, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 213, Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας, Σπυρίδων Βλάχος ὁ ἀπὸ Ἰωαννίνων Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος-Μνημόσυνοι Λόγοι Σπ. Καλλιὰφα, Ἀλ. Βαμβέτσου, Μητροπολίτου Κοζάνης Διονυσίου Ψαρῆανοῦ, Γ. Βαβαρέτου, ἐν Ἀθῆναις 1961, σελ. 11, Παπακώστα Α., Βόρειος Ἡπειρος, ἐν Ἀνεώτερον Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τόμ. Θ', σελ. 272, Σκενδέρη Κ., Ἐγκυκλοπ. Ἡμερολόγιον «Πελαργοῦ Κορυτσᾶς, Ἀθῆναι 1940, ὁ Βορειοηπειρωτικὸς ἀγών.

Τὸ 1953, εἰς τὴν πρωτεύουσάν της Κορέας Σεούλ, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὰς συνεισφορὰς τῶν ἀγωνισθέντων ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς ἀπωσαστικῆς ταύτης χώρας Ἑλλήνων, ἀνηγέρθη ἐκεῖ ὀρθόδοξος ναὸς μετὰ σχολείου. Ἐπρόκειτο περὶ μιᾶς ἐστίας τοῦ ἀληθινοῦ φωτός μὲ μεγάλας πνευματικὰς προοπτικὰς διὰ τὸν εὐαγγελισμόν τοῦ εὐγενοῦς Κορεατικοῦ λαοῦ. Πρὸ τίνος ὁμοῦ ἐγνώσθη, ὅτι τὸ οἰκόπεδον τῆς ὀρθόδοξου Κοινότητος τῆς Σεούλ κατεκωλύθη διὰ δίκης, χαρακτηρισθὲν ὡς τέως ἰδιοκτησία τῆς ἰαπωνικῆς κατοχῆς, εἰς τὸ Δημόσιον καὶ πρόκειται νὰ ἐκπλειστηριασθῆ κατ' αὐτάς. Ἡ εἰδησις εἶναι ὀδυνηρά. Θὰ ἀπετέλει βαθὴ τραῦμα εἰς τοὺς δεσμοὺς φιλίας μεταξὺ τῶν δύο λαῶν ἢ πραγματοποιήσις μιᾶς τοιαύτης ἀποφάσεως καὶ ζημίας εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ἡ ὁποία εἰς τὴν γλώσσαν της ἀποδίδει τὸν ὄρον «Ἑλλάς» διὰ τῶν λέξεων «χώρα τῆς ἐλπίδος». Διότι, πράγματι, διὰ τὴν Κορέαν, ὡς καὶ διὰ σύμπτασαν τὴν μὴ χριστιανικὴν οἰκουμένην, ἡ Ἑλλάς, ὡς Ὁρθοδοξία, εἶναι ἡ ἀνταπόκρισις εἰς τὴν ἐλπίδα τῆς ἐν Χριστῷ ἀπολυτρώσεως. Ἄν λοιπὸν χαθῆ ἡ ἑλληνογενετικὸς ὀρθόδοξος κοινότης τῆς Σεούλ, αἰρομένου τοῦ ἐδάφους της, χάνεται ἡ ἀπαρχὴ τῆς ἐν τοῖς πράγμασι ἀνταποκρίσεως ταύτης. Καὶ ἡ ζημία θὰ ἦτο ὄντως ἀνυπολόγιστος.

Οἱ φωτεινοὶ ἀστέρες.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρου δρ Μιχαήλ Ράμσεϋ, ὁμιλῶν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν, ἀνεφέρθη πρὸς τοὺς ἄλλοις εἰς τὴν ἀγγλικανικὴν θρησκείαν ἐναντι τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ὅσον ἀφορᾷ εἰς διαφόρους πτυχὰς τῆς σκέψεως καὶ τῆς λατρείας τῆς Ἐκκλησίας.

Ἰδιαιτέρως ὁ Προκαθημένος τῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας ἐτόνισεν, ὅτι ἡ ἐπαρὴ ταύτης μετὰ τῶν

Ἑλλήνων πατέρων τῆς Ἀνατολῆς προεφύλαξε τοὺς ἀγγλικανοὺς ἀπὸ τῆς στενότητος τῆς ἀντιλήψεως καὶ τῆς σκέψεως τῆς Δύσεως.

Οἱ λόγοι οὗτοι τοῦ Ἀγγλοῦ Ἀρχιεπισκόπου ἐπιβάλλουν εἰς ἡμᾶς μεγαλυτέραν προσήλωσιν εἰς τὸ πατερικὸν πνεῦμα. Οὐχὶ αἱ δυτικαὶ περὶ Χριστιανισμοῦ ἀντιλήψεις, ἀλλ' οἱ θησαυροὶ τῆς πατερικῆς σκέψεως καὶ σοφίας πρέπει νὰ εἶναι οἱ φωτεινοὶ ἀστέρες, οἵτινες θὰ ὀδηγοῦν τὰ βήματά μας.

Ἡ ἔκθεσις τῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἐπιτευγμάτων.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Ἀνδρέου Φυτράκη ὑποβληθεῖσα πρὸς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας» ἔκθεσις τῶν ἐπιδιώξεων καὶ ἐπιτευγμάτων αὐτῆς κατὰ τὸ ἔτος 1961 εἶναι εὐγλωττος ἀπόδειξις τῆς πεφωτισμένης δραστηριότητος τοῦ παρατηθέντος Γενικοῦ Διευθυντοῦ τοῦ ἱεραποστολικοῦ Ὄργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὡς ἐσημειώσαμεν καὶ εἰς προηγούμενον φύλλον τῆς «Ἐκκλησίας» ἐξ ἀφορμῆς τῆς παρατήσεως αὐτοῦ, ἡ «Ἀποστολικὴ Διακονία» κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς χειραγωγίας αὐτῆς ὑπὸ τοῦ κ. Φυτράκη ἐγνώρισε δημοσιορικὸν πνευματικὸν παλμὸν καὶ προώθησε τὴν ἀκτινοβόλον ἐργασίαν αὐτῆς εἰς νέους σημαντικοὺς ὀρίζοντας καὶ νέας κατευθύνσεις.

Ἄς εὐχρηθῶμεν διὰ μίαν ἀκόμη φοράν, ὅπως καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ κ. Φυτράκη ἐργασθῶν μετὰ τοῦ αὐτοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐτῆς φωτεινῆς ἀντιλήψεως διὰ τὴν περαιτέρω προβολὴν καὶ ἀνάδειξιν τοῦ ἔργου τῆς «Ἀποστολικῆς Διακονίας», εἰς τὴν ὁποίαν τόσας ἐλπίδας στηρίζει ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Θέτουν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των.

Τὰ ὑπὸ τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ἀποσταλέντα ἔγγραφα πρὸς τὸν Ὑπουργὸν Ἱεροσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας ἐξ ἀφορμῆς τοῦ σάλου, τὸν ὁποῖον ἐδημιούργησεν ἡ προβολὴ τῶν δικαίων αἰτημάτων τοῦ Θεολογικοῦ κόσμου, θέτουν τὰ πράγματα εἰς τὴν θέσιν των καὶ παρουσιάζουν τὰ αἰτήματα ταῦτα κατὰ τρόπον ἀντικειμενικόν.

Τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος ἔγγραφα τονίζουσιν ὀρθῶς τὴν ἀνάγκην τῆς καθολικῆς καθιερώσεως τῆς διώρου διδασκαλίας τοῦ θρησκευτικοῦ μαθήματος εἰς τὰ παντὸς τύπου σχολεῖα τῆς πατρίδος ἡμῶν καὶ ἐπισημαίνουσιν τοὺς κινδύνους, οἵτινες ἐπαπειλοῦν τὴν ἐλληνικὴν κοινωνίαν καὶ πατρίδα ἐκ τῆς τυχόν συνεχίσεως τῶν ἀδικιῶν, αἵτινες γίνονται εἰς βάρος τῶν θεολόγων καὶ τῆς ἐν τοῖς σχολείοις θρησκευτικῆς ἀγωγῆς.

Πιστεύομεν ὅτι ὁ ἀξιότιμος Ὑπουργὸς Ἱεροσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, ὅστις ἐπανειλημμένως ἐξεδήλωσε τὰς ἀγαθὰς αὐτοῦ προθέσεις ἐναντι τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρχῶν, θὰ λάβῃ ὅπ' ὄψιν, μετὰ κατανοήσεως, τὰ μνημονευθέντα ἔγγραφα καὶ θὰ προβῆ εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς

ἱκανοποίησιν τῶν δικαίων καὶ λογικῶν αἰτημάτων τοῦ θεολογικοῦ κόσμου.

Δέον νὰ ἀρθῇ ἡ ἀδικία.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰδικώτερον εἰς τὰ ἐπαγγελματικὰ αἰτήματα τῶν θεολόγων τὸ Ὑπουργεῖον Ἱεροσκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας δέον νὰ ἀρῇ τὴν ἀπὸ ἐτῶν ὑφισταμένην ἀδικίαν εἰς τοὺς ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ὑπηρετοῦντας θεολόγους, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προαγωγὴν των εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ βοηθοῦ Γυμνασιάρχου καὶ ἰδίᾳ τοῦ Γυμνασιάρχου. Ἐνῶ εἰς τοὺς φυσικοὺς καὶ Μαθηματικοὺς παρέχεται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ δυνατότης νὰ προάγονται εἰς τοὺς βαθμοὺς τούτους κατὰ ποσοστὸν 20%, οἱ θεολόγοι προάγονται κατὰ ποσοστὸν μόνον 10%, μολονότι οὗτοι ἔχουν ἐπαρκῆ φιλολογικὴν, φιλοσοφικὴν καὶ παιδαγωγικὴν μόρφωσιν, διότι ἐκτὸς τῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ διδασκομένων θεολογικῶν καὶ ἐν ἰδιαιτέρας ὥρας φιλολογικῶν μαθημάτων, παρακολουθοῦν καθ' ἕλλην σχεδὸν τὴν διάρκειαν τῶν σπουδῶν των καὶ ἄλλα μαθήματα ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ.

Ἐπὶ τούτοις δικαίως οἱ Θεολόγοι θεωροῦν ἀπαραίτητον τὴν ἄμεσον ὑπὸ θεολόγου πλήρωσιν τῆς ἀπὸ τοῦ 1959 νενομοθετημένης καὶ παραμενουσῆς κενῆς δευτέρας θέσεως ἐκπαιδευτικοῦ συμβούλου, καθ' ὅσον ἡ παρουσία αὐτοῦ εἰς τὸ ΑΣΕΠ, εἰς τὸ ὁποῖον ἔχει ἀνατεθῆ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἡ σύνταξις τῶν σχολικῶν προγραμμάτων, εἶναι ἀπαραίτητος.

Συνεχῆς καὶ ἀδιάλειπτος.

Ἐπειδὴ κατὰ καιροὺς διαδίδονται σχόλια διὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν λειτουργουσῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν, ἡ Πατριὰς Ἐκκλησιαστικὴ Σχολὴ ἀπηύθυνεν ἐρωτηματολόγιον πρὸς πάντας τοὺς ἀποφοίτους αὐτῆς, ἵνα πληροφρηθῇ ποῖοι ἐξ αὐτῶν ἐχειροτονήθησαν καὶ εἰς ποῖα ἔργα ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν ἐκ τῆς Σχολῆς ἀποφοίτησίν των.

Αἱ δοθεῖσαι ἀπαντήσεις ὑπῆρξαν λίαν εὐχάριστοι. Ἐκ τοῦ στατιστικοῦ πίνακος, ὅστις κατηγορίσθη βάσει τῶν ἀπαντήσεων τούτων, «ἐξάγεται ὅτι ἐπὶ 188 ἀποφοίτων οἱ 52, ἥτοι ποσοστὸν περίπου 30%, ἔχουν ἤδη χειροτονηθῆ καὶ κατέχουν ἀνεγνωρισμένας ἐφημεριακὰς θέσεις, 58, ἥτοι ποσοστὸν 32%, ἔλαβον πτυχίον Θεολογικῆς Σχολῆς ἢ φοιτῶσιν εἰς Θεολογικὰς Σχολὰς καὶ πολλοὶ τούτων πρόκειται νὰ ἱερωθῶσιν, ποσοστὸν δὲ 20% περίπου ἀναμένουν τὴν συμπλήρωσιν τῆς νομίμου ἡλικίας των, ἵνα ἱερωθῶσιν. Κατὰ συνέπειαν μόνον ποσοστὸν 18% ἐξέφωνοι τοῦ προορισμοῦ των καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀπαντήσουν θετικῶς, ἐὰν θὰ προσέλλουν βραδύτερον ἢ ὄχι εἰς τὴν ἱερωσύνην».

Θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν παρόμοιοι στατιστικοὶ πίνακες ἐξεπονοῦντο ὑπὸ πασῶν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν. Ὡσαύτως θὰ ἦτο λίαν εὐχάριστον, ἐὰν αὗται εἶχον νὰ ἐπιδείξουν τόσον ἱκανοποιητικὸς ἀπολογισμούς. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῆται, ὅτι ὁ προορισμὸς τῶν Σχολῶν τούτων εἶναι σπουδαιότατος.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ίερά Σύνοδος

Ύπο τῆς Ί. Συνόδου ἀπεφασίσθη ὅπως λόγω ἐλλείψεως ἱερέων εἰς τὰς παραμεθορίους ἐπαρχίας, παρακληθῆ τὸ Ὑπουργεῖον Ὀρθοπεδικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ ἐγκρίνη τὴν ἐπανάσχυσιν νομικῆς διατάξεως ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ὑποψηφίων μὲ μειωμένα προσόντα, προκειμένου οὗτοι νὰ χρησιμοποιοῦντο μόνον ὡς ἐφημέριοι εἰς χωρία τῶν παραμεθωρίων ἐπαρχιῶν κάτω τῶν 100 οἰκογενειῶν, πρὸς κάλυψιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐκεῖ ἀναγκῶν. Πρὸς τοῦτο Σύνοδικῆ Ἐπιτροπῇ ἐκ τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κορινθίας κ. Προκοπίου καὶ Σισανίου καὶ Σιατίστης κ. Πολυκάρπου ἐπεσκέφθη καὶ τὸν κ. Ὑπουργόν.

— Ἡ Ί. Σύνοδος ἀπηύθυνε τῶ Ὑπουργεῖῳ Ὀρθοπεδικῶν θερμὸν ἔγγραφο, συνηγοροῦσα ὑπὲρ τῆς ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Μαντινείας ἀρμοδίας Ἐπιτροπῆς ὑποβληθείσης ἀρμοδίας προτάσεως περὶ μὴ μειώσεως τῶν ὠρῶν διδασκαλίας τῶν ὀρθοπεδικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Σχολείοις Μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

— Ἡ Ίερά Σύνοδος ἀπεφάσισε τὴν σύστασιν μονίμου Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν διορθωτικῶν καὶ διαχριστιανικῶν ζητημάτων καὶ τὴν ἴδρυσιν σχετικοῦ Γραφείου. Ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποτελεσθεῖσα ἐκ τῶν Προέδρου: Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομου, τῶν Σεβ. Μητροπολιτῶν Κορινθίας κ. Προκοπίου καὶ Κίτρους κ. Βαρνάβα, ὡς μονίμων μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ δύο Σεβ. Συνοδικῶν Συνέδρων, τῶν Σεβ. Κοζάνης κ. Διονυσίου καὶ Ξάνθης κ. Ἀντωνίου διὰ τὴν παροῦσαν Σύνοδικὴν Περίοδον ὡς καὶ τῶν κ. κ. Π. Μπρατσιώτη, Ί. Καμήρη, καὶ Β. Ἰωαννίδου, Καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Παν/μίου Ἀθηνῶν. Ἡ ἐν λόγω Ἐπιτροπὴ συγκροτουμένη εἰς ὁῶμα θέλει συντάξει τὸν ὄργανισμὸν τοῦ γραφείου.

— Ὑπὸ τῆς Ί. Συνόδου ἀπεφασίσθη καὶ ἀπεστάλη ἔγγραφο

πρὸς τὸν κ. Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης, δι' οὗ παρακαλεῖται ὅπως εἰς τὰς περὶ γάμου διατάξεις τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικος προστεθῆ διατάξεις, ὅτι διὰ τὴν ἐγκυρότητα τοῦ γάμου, πέραν τῆς ἱερολογίας, θεωρῆται ἀπαραίτητον στοιχεῖον καὶ ἡ ἔγγραφος ἐπισκοπικὴ ἀδεία.

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος, ἐκτὸς τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ παρόντος δημοσιευμένων ἑορτίων γραμμάτων, ἔλαβεν ὡσαύτως σωρεῖαν εὐχετηρίων ἐπιστολῶν καὶ τηλεγραφημάτων ἐπὶ ταῖς ἑορταῖς τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἐν οἷς τοῦ πρ. Κωνσταντινουπόλεως Μαξίμου, Ἀρχιεπισκόπου, Μητροπολιτῶν ἀδελφῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν καὶ ἄλλων διακεκριμένων κληρικῶν, τῶν Ἱεραρχῶν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Προέδρου τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κ. Κωνσταντίνου Καραμανλῆ, τοῦ Ἀντιπροέδρου κ. Π. Κανελλοπούλου, πολλῶν Ὑπουργῶν, Βουλευτῶν καὶ πολιτικῶν προσωπικοτήτων, Διοικητῶν Τραπεζῶν, Ἀνωτέρων Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ καὶ τῆς Χωροφυλακῆς, Ἀνωτάτων Κρατικῶν Ὑπαλλήλων, Κληρικῶν κ.λ.π. Ἐλαβεν ἐπίσης τηλεγραφήματα καὶ ἐπιστολάς Κληρικῶν, Καθηγητῶν καὶ Ἐπιστημόνων ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος ὡς καὶ τοιοῦτων διαμενοντῶν εἰς τε τὴν Εὐρώπην καὶ τὰς λοιπὰς ἡπείρους.

Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν δεκαπενθήμερον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος προήδρευσε συνεδριῶν Συμβουλίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὀργανισμῶν καὶ Ἰδρυμάτων, ὡς καὶ συμβουλίων ἐκτελεστικῶν διαφορῶν διαθηκῶν φιλανθρωπῶν ὁμογενῶν, ὧν τυγχάνει Πρόεδρος, συνειργάσθη μετὰ τῶν Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Αὐτοῦ Ἐπισκόπων καὶ τῶν Διευθυντῶν Ἐκκλησιαστικῶν Ὑπηρεσιῶν ἐπὶ θεμάτων τῆς ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ὁσαύτως ὁ Μακαριώτατος ἐδέχθη ἐπιτροπὰς καὶ Συμ-

Δι' αὐτὸ καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς ἀποδόσεως καὶ τῶν καρπῶν αὐτῶν πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ ἀδιάλειπτος.

Ἐν ἄτοπον.

Δικαίως πολλοὶ εὐσεβεῖς Ἕλληνες διεμαρτυρήθησαν καὶ κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, διότι ἡ ἐκ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ σταθμοῦ Ἀθηνῶν μετάδοσις τῆς ἀκολουθίας τῆς Ἀναστάσεως διακόπτεται εὐθὺς μετὰ τὸ «Χριστὸς Ἀνέστη...», χωρὶς αὐτὴ νὰ ὀλοκληροῦται διὰ τῆς Λειτουργίας, ἣτις περαιτοῦται διὰ τοῦ περιφώνου κατηχητικοῦ λόγου τοῦ Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου.

Ὡς ἐσημειώθη ὑπὸ ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, κατὰ τὸ Ραδιοπρόγραμμα, «εἰς μὲν τὸ Ἐθνικὸν πρόγραμμα ἀνεγράφετο τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου, μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, ἓνα πρόγραμμα μὲ παλιὰ καὶ τελευταῖες ἐπιτυχίες, τραγούδια ἀπὸ τὸ θέατρον καὶ κινηματογράφον χαρούμενη μουσική, γνωστὸς τραγουδιστὰς, λαϊκὰς ἐπιτυχίες καὶ τραγούδια σὲ χορευτικὸ ἔθνος» εἰς δὲ τὰ ἄλλα δύο προγράμματα, εἰδομεν, μέχρι μὲν τῆς 24ης ὥρας κλασσικὴν ὀρθοπεδικὴν μουσικὴν Δυτικῆς ἐμπνεύσεως, κατόπιν δὲ σιγὴν!... Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ Ραδιόφωνον μιᾶς χώρας, ἡ ὁποία, ἐν ἄρθρῳ 1 τοῦ Συντάγματός της, ὀρίζει

ὅτι ἔχει ἐπίσημον ὀρθοπεδικὴν, τὴν τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας!...

Ἄς ἐλπίσωμεν, ὅτι ὁ διακρινόμενος διὰ τὴν ἀγάπην τὸν πρὸς τὰς Ἑλληνορθοδόξους παραδόσεις Γενικὸς Διευθυντῆς τοῦ Ε.Ι.Ρ. κ. Κωστής Μπαστιάς θὰ ἐπέμβῃ ὥστε νὰ μὴ ἐπαναληφθῆ εἰς τὸ μέλλον τὸ ἄτοπον τοῦτο.

Πρέπει νὰ εἶναι τὸ καύχημα.

Μὲ κατάπληξιν ἀνεγνώσαμεν εἰς τὰς ἐφημερίδας ὅτι τὰ βυζαντινὰ μνημεῖα τῆς Βερροίας ἀπειλοῦνται, μὲ καταστροφὴν καὶ ἰδίως αἱ τοιχογραφίαι διασῆμων ζωγράφων τείνουν νὰ καταστραφῶν εἴτε ὑπὸ τῶν ὑδάτων τῆς βροχῆς, εἴτε ὑπὸ ἀρχαιοκαπήλων εἴτε ἐκ τοῦ ὅτι αὐταὶ καλύπτονται δι' ἀσβέστον. Ἐκτὸς τούτων ἕτερα βυζαντινὰ μνημεῖα ἐκρίθησαν ἄνοτομητά.

Πιστεύομεν, ὅτι ὁ διακρινόμενος διὰ τὴν εὐρεῖαν μόρφωσιν τὸν Σεβ. Μητροπολίτη Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Καλλίνικος, ὡς καὶ οἱ λοιποὶ ἀρμόδιοι, θὰ πράξουν πᾶν τὸ δυνατόν, διὰ νὰ ἀναχαιτίσουν τὸ κακὸν καὶ νὰ περισώσουν τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος μνημεῖα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ εἶναι τὸ καύχημα τῆς Βερροίας.

βούλια Ίερών Ναών τής Άρχιεπισκοπής Άθηνών, ως και πολλούς Κληρικούς και λαϊκούς.

— Τη 14η Μαΐου, ο Μακαρ. Άρχιεπίσκοπος Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χρυσόστομος, συμπαραστατούμενος υπό τών μελών τής Διοικούς Ί. Συνόδου, έτέλεσε έν τώ Ί. Ναώ τής Μητροπόλεως Άθηνών τό μυστήριο του γάμου τής Βασιλοπάιδος Σοφίας μετά του Πρίγκιπος Δόν Χουάν Κάρλος. Παράνυμφος παρέστη ή Α. Μ. ο Βασιλεύς τών Έλλήνων Παύλος.

— Τη 16η Μαΐου ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος κ. Χρυσόστομος έδέχθη τό Διοικητικόν Συμβούλιον τής Έλληνοαμερικανικής Οργανώσεως ΓΚΑΠΑ, τό Έκκλησιαστικόν Συμβούλιον του Άγίου Νικολάου Καλλιθέας και Έπιτροπής Ένοριών τών Ίερών Ναών Άγίου Νικολάου Κουκακίου και Άγίας Σοφίας Ψυχικού.

— Τη 17η του αυτού μηνός προήδρευσε συνεδρίας τής Έπιτροπής του Κασσιματείου Κληροδοτήματος.

Τό άπόγευμα τής 18ης Μαΐου προήδρευσε συνεδρίας μεγάλης Έπιτροπής του Άντικαρκινικού Άγώνος.

Τη 19η Μαΐου ο Μακαριώτατος Άρχιεπίσκοπος κ. Χρυσόστομος έδέχθη Έπιτροπήν του Ί. Ναού Μεταμορφώσεως Βύρωνος.

Αύθημερόν έδέχθη τόν έν Μόσχά εφημέριον τής Έλληνικής Πρεσβείας κ. Τιμόθεον Μοσχόπουλον.

— Τη 20η του αυτού μηνός παρέστη έν τώ Α΄ Νεκροταφείω Άθηνών εις τό μνημόσυνον του άοιδιμου Άρχιεπισκόπου Άθηνών κυρού Δαμασκηνού.

Αύθημερόν κατήλθεν εις τό άεροδρόμιον Έλληνικού και έχαιρέτησε τόν διελθόντα Μακ. Άρχιεπίσκοπον Κύπρου κ. Μακάριον.

— Τη 21η Μαΐου έχοροστάτησε κατά την Θείαν Λειτουργίαν έν τώ Ί. Ναώ του Άγ. Κων/νου Όμοιοίς.

Τη 22α του αυτού μηνός έδέχθη τόν κ. Φωκ. Ποταμιάνον, τό δε άπόγευμα προήδρευσε συνεδρίας του Διοικητικού Συμβουλίου του TAKE.

— Τη 23η Μαΐου ο Μακαριώτατος έδέχθη τόν Διευθυντήν του Τμήματος Έκκλησιών του Ύπουργείου Έξωτερικών κ. Μπαϊζόν.

— Τη 25η Μαΐου ο Μακ. Άρχιεπίσκοπος παρέστη εις δεξίωσιν εις Άργεντινήν Πρεσβείαν.

— Τη 26η του αυτού μηνός προήδρευσε συνεδρίας του Συμβουλίου του Κασσιματείου Κληροδοτήματος, έδέχθη τόν Πρωτοδίκην κ. Τσαγκαράκη και τόν βουλευτήν κ. Ζορμπάν.

— Τη 27η Μαΐου, ήμέρα Κυριακή, έγένητο έν Ν. Σύμυνη Άθηνών υπό τής Έστίας Νέας Σύμυνης τιμητική έκδήλωσις υπέρ του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου Άθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Χρυσόστομου. Κατά ταύτην παρέστησαν ο Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Πατάρων κ. Μελέτιος, ο Γενικός Γραμματεύς του Ύπουργείου Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων κ. Χρ. Σολωμονίδης, ο βουλευτής κ. Ράλλης, ο Νομάρχης Άττικής κ. Παπαρηγόπουλος, οί Δήμαρχοι Νέας Σύμυνης και Νέας Ίωνίας κ. κ. Περιμένης και Κιοφτερτζής, ο Διευθυντής Θρησκευμάτων κ. Κελεμένης και πολλοί άλλοι επίσημοι και πλήθος κόσμου. Όμίλησαν, αναφερθέντες εις τό έργον και την προσωπικότητα του Μακαριωτάτου, ο κ. Χαλδέζος, Πρόεδρος τής «Έστίας Ν. Σύμυνης», ο κ. Χρ. Σολωμονίδης και ο κ. Τ. Άθανασιάδης. Πλείονα περί τής τελετής θά δημοσιεύση ή «Έκκλησία» εις τό έπόμενον τεύχος.

— Τη 28η του αυτού μηνός ο Μακαριώτατος κ. Χρυσόστομος έδέχθη τόν Άγγλικανόν Έπίσκοπον Γιβραλτάρ Δρ. Eley και την Πρόεδρον του Δ. Συμβουλίου του ΠΙΚΠΑ κ. Βοϊλα.

— Τη 30η Μαΐου έδέχθη τό Συμβούλιον του Όρφανοτροφείου Νέας Σύμυνης, τούς έν Άθήναις Πρεσβευτάς τής Συρίας και τής Ρωσίας, τόν Καθηγητήν του Πανεπιστημίου κ. Λουρίδη και τό Δ. Συμβούλιον Συλλόγου Ύπαλλήλων του TAKE.

Αύθημερόν προήδρευσε συνεδρίας του Δ. Συμβουλίου του ΟΔΕΠ.

*

— Ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Θ αυ μα κο υ κ. Χρυσόστομος κατά τόν παρελθόντα μήνα Μάιον, έν Κυριακάς και έορταίς έχοροστάτησε, έλειτούργησε και ώμίλησε εις Ιερούς Ναούς τών Άθηνών και του Πειραιώς.

— Τη 6η όμου μετά του Μακαριωτάτου Άρχιεπισκόπου

Άθηνών κ. Χρυσόστομου και τών θεοφιλεστάτων Βοηθών Έπισκόπων Κερνίτσης κ. Χρυσόστομου και Άχαίας κ. Παντελεήμονος, μετέσχε τής εις τό άεροδρόμιον του Έλληνικού γενομένης ύποδοχής του Άρχιεπισκόπου Κανταουρίας κ. Μιχαήλ Ράμσευ και παρέστη έν συνεχεία εις την τελετήν επί τη άφίξει αυτού, την γενομένην έν τώ Μητροπολιτικώ Ιερώ Ναών τών Άθηνών.

— Τη 8η, έντολή του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών κ. Χρυσόστομου, έλειτούργησε εις τόν Μητροπολιτικόν Ιερόν Ναόν τών Άθηνών, επί παρουσία του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών κ. Χρυσόστομου, του Άρχιεπισκόπου Κανταουρίας κ. Μιχαήλ Ράμσευ, και άλλων Ίεραρχών, τής λειτουργίας ταύτης τελεσθείσης έν τώ προγραμματι φιλοξενίας του ειρημένου Άγγλου Άρχιεπισκόπου.

— Τη ίδια ήμέρα, εκπροσωπών τόν Μακ. Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Χρυσόστομον, παρέστη εις την έν τώ Έλληνικώ Έρυθρώ Σταυρώ γενομένην έορτήν τής «Παγκοσμίου Ημέρας του Έρυθρού Σταυρού».

— Τη 9η, όμου μετά του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών κ. Χρυσόστομου και τών προαναφερθέντων θεοφιλ. Βοηθών Έπισκόπων, μετέσχε τής άποχαιρετιστηρίου έκδηλώσεως έν τώ άερολιμένι του Έλληνικού επί τη εις Άγγλίαν άναχωρήσει του Άρχιεπισκόπου Κανταουρίας κ. Μ. Ράμσευ.

— Τη 13η, εκπροσωπών τόν Μακ. Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Χρυσόστομον, παρέστη εις την έν τώ Παρνασσώ γενομένην έορτήν επί τη «Ημέρα τής Μητέρας» άπευθύνσας τόν χαιρετισμόν τής Εκκλησίας, διά μικράς προσφωνήσεως.

— Τη 14η, όμου μετά του Μακ. Άρχιεπισκόπου Άθηνών κ. Χρυσόστομου, και πολλών Σεβασμιωτάτων Ίεραρχών (συνοδικών, παρεπιδημούντων, σχολαζόντων και τών Βοηθών Έπισκόπων), παρέστη εις τούς έν τώ Μητροπολιτικώ Ιερώ Ναώ τών Άθηνών τελεσθέντας γάμους του Πρίγκιπος Χουάν Κάρλος τής Ισπανίας μετά τής Πριγκιπίσσης Σοφίας τής Ελλάδος.

— Τη 20η, αντιπροσωπεύσας τόν Μακαρ. Άρχιεπίσκοπον Άθηνών κ. Χρυσόστομον, προέστη τής έν τώ Ιερώ Ναώ του Άγίου Γεωργίου Καρύτση τελεσθείσης Δοξολογίας επί τη όγδοηκονταετηρίδι από τής άπελευθερώσεως τής Εσσεαλίας, και έν συνεχεία παρέστη εις την έν τώ Παρνασσώ δοθείσαν επί τώ έορτασμά τούτω διάλεξιν.

— Τη 26η κατά τόν Έσπερινόν έχοροστάτησεν, όμου μετά του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Γρηγορίου, και ώμίλησεν εις τόν Ιερόν Ναόν του Άγίου Ίωάννου του Ρώσου έν Ν.ω Προκοπίω (Άχμέτ Άγιά) Εύβοίας, επί τη πανηγύρι αυτού.

— Τη 27η όμου μετά του Σεβ. Μητροπολίτου Χαλκίδος κ. Γρηγορίου, χοροστατήσας κατά τόν Όρθρον, συνελειτούργησε εις τόν ως άνω Ιερόν Ναόν του Άγίου Ίωάννου του Ρώσου επί τη μνήμη αυτού.

*

Ο Θεοφιλέστατος Έπίσκοπος Κερνίτσης κ. Χρυσόστομος κατά τόν λήξαντα μήνα Μάιον έλειτούργησε και ώμίλησεν εις διαφόρους ναούς τών Άθηνών κατά Κυριακάς και έορτάς.

— Τη 7η Μαΐου παρέστη ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου εις έορτήν δοθείσαν υπό του Συνδέσμου Έλλήνων Λογοτεχνών.

— Τη 12η Μαΐου παρέστη ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου εις τό έν τη Άκαδημία Άθηνών έπιστημονικόν μνημόσυνον του Άκαδημαϊκού Δημ. Μπαλάνου.

— Τη 13η Μαΐου παρέστη ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου εις την υπό τής Πανελληνίου ένώσεως τέκνων τών έν πολέμοις πεσόντων δοθείσαν διάλεξιν έν τη Άρχαιολογική Έταιρία.

— Τη 15η Μαΐου εκπροσωπών τόν Μακαριώτατον παρέστη εις την γενικήν συνέλευσιν του Οίκου Τυφλών Καλλιθέας.

— Τη 18η Μαΐου μετέσχε συνεδρίας του Μητροπολιτικού Συμβουλίου.

— Τη 27η Μαΐου έχοροστάτησεν ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου εις τό έν τώ Μητροπολιτικώ Ναώ τελεσθέν υπό τής Παγκρητίου Ένώσεως μνημόσυνον τών κατά την μάχην τής Κρήτης, πεσόντων.

— Τη 29η Μαΐου παρέστη ως εκπρόσωπος του Μακαριωτάτου εις τό έν τώ «Παρνασσώ» τελεσθέν θρησκευτικόν

και καλλιτεχνικόν μνημόσυνον ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

*
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκοπος Ἀχαΐας κ. Πανιελεῆμων κατὰ μῆνα Μαΐου ἐλειτούργησε καὶ ὠμίλησεν εἰς διαφόρους Ἱ. Ναοὺς τῆς Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

— Τῇ 2ῃ Μαΐου ἐχαιρέτησεν ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τὸν διεθνόντα ἐκ τοῦ Ἀεροδρομίου Ἑλληνικοῦ καὶ μεταβαίνοντα εἰς Κων/πολιν Ἀρχιεπίσκοπον Κανταουρίας καὶ Πριμάτου τῆς Ἀγγλίας Δρα Μιχαὴλ Ράμσεϋ.

— Τῇ 4ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἀντεπεσκέφθη ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου τὸν ἐπισκεφθέντα τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κ. Στόκουντ.

— Τῇ 7ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν Συνεδρίασιν τοῦ Πανελληνίου Συνεδρίου Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως γενομένην παρουσία τῶν Α. Β. Υ. τοῦ Διαδόχου καὶ τοῦ Πρίγκηπος Πέτρου.

Κατὰ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἐπίσημον ἐπίσκεψιν τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τοῦ Κανταουρίας Δρος Μιχαὴλ Ράμσεϋ, ὡς ξεναγὸς αὐτοῦ ὀρισθεὶς παρὰ τῆς Ἱ. Συνόδου, ἐξενάγησεν αὐτὸν συμφώνως τῷ ἐπίσημῳ προγράμματι, καὶ διηρμήνευσε ἐκ τῆς ἑλληνικῆς εἰς τὴν ἀγγλικὴν καὶ τὰν ἀπάλιν, κατὰ τὰς διαφόρους ὁμιλίας καὶ προσφωνήσεις.

Τῇ 9ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν δεξίωσιν γενομένην ἐν τῇ Ἰσραηλιτικῇ Πρεσβείᾳ καὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἑορτῆς Ἐνεξαρτησίας τοῦ Ἰσραὴλ.

— Τῇ 13ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ἐν τῷ Δημαρχιακῷ Μεγάρῳ γενομένην ἑορτὴν τῆς Μητέρας.

— Τῇ 17ῃ τοῦ ἰδίου μηνὸς προέστη τῆς Δοξολογίας ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ ἐπὶ τῇ Ἀφίξει ἐξ Ἀμερικῆς τῶν ὁμογενῶν ΓΚΑΠΑ καὶ προσεφώνησεν αὐτοὺς ἐκ μέρους τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου.

— Τῇ ἰδίᾳ ἡμέρᾳ ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν δεξίωσιν γενομένην ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Προεδρείας τῆς Κυβερνήσεως ἐν τῷ «Βασιλέων Μέλαθρον» πρὸς τιμὴν τῶν ὁμογενῶν ΓΚΑΠΑ.

— Τῇ 18ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὸν ἐν τῷ θεάτρῳ Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ δοθεῖσαν συναυλίαν ὑπὲρ ἐνισχύσεως τοῦ Νοσοκομείου τῶν Παιδῶν.

— Τῇ 22ᾳ τοῦ ἰδίου μηνὸς ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς τὴν ἐν τῷ ξενοδοχείῳ «Βασιλεὺς Γεώργιος» δοθεῖσαν δεξίωσιν ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν ΓΚΑΠΑ, πρὸς τιμὴν τοῦ Προέδρου καὶ τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

— Τῇ 23ῃ Μαΐου ἐπροσώπησεν τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον εἰς σύσκεψιν γενομένην ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Προνοίας καὶ ἀφορῶσαν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν προγράμματος αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν θελοντῶν αἰμοδοτῶν.

— Τῇ 25ῃ Μαΐου ἐξεπροσώπησε τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον κατὰ τὴν ἀπονομὴν τῶν διπλωμάτων πρὸς τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἀεροπορίας γενομένην ὑπὸ τῆς Α.Β.Υ. τοῦ Διαδόχου ἐν τῇ Στρατιωτικῇ Λέσχῃ Ἀθηνῶν.

ΡΩΜΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐπιτροπὴν προπαρασκευῆς τῆς ῥωμαιοκαθολικῆς οἰκουμενικῆς συνόδου συνεζητήθη ἐπὶ μακρὸν ἢ ἐκθεσίς τοῦ καρδινάλιου Τσικονιάνι, προέδρου τῆς ἐπὶ τῶν Ἀνατολικῶν Ἐκκλησιῶν ἐπιτροπῆς, ἡ ἀναλύουσα τὸ ζήτημα τῆς θέσεως τῶν πατριαρχῶν τῶν κατ' Ἀνατολὰς Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἡ πρότασις τοῦ καρδινάλιου ἐγένετο δεκτὴ, ἀναγνωρισθέντος τοῦ ἐναντι τῶν καρδινάλιων προβαδίσματος τῶν προκαθημένων τῶν τεσσάρων μεγάλων πατριαρχείων τῆς Ἀνατολῆς.

— Ὁ πολωνικὸς τύπος ἐξαπέλυσε κατ' αὐτὰς συστηματικὴν ἐκστρατείαν ἐναντίου τῆς Ῥωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς, ἰδίως δὲ τοῦ καρδινάλιου Βισζύνσκι. Οὕτω λ.χ. τὸ μνησιαῖον περιοδικὸν «Συνασπισμὸς τῶν ἀθέων Πολωνῶν» ἐφιλοξένησεν ἄρθρον, ἐν τῷ ὁποίῳ μεταξὺ ἄλλων προβάλλεται ὁ ἰσχυρισμὸς, ὅτι «ἡ δραστηριότης ὠρισμένων ἀξιωματῶν τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας συνίσταται εἰς τὴν συνεχῆ ἐπίκρισιν τοῦ προγράμματος τῆς σοσιαλιστικῆς ἐξελίξεως τῆς Πολωνίας».

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἱερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 47 καὶ 48 τοῦ Α.Ν. 2200/40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ Ἐκκλησ. Νόμων τοῦ Κράτους προβλεπόμενα προσόντα νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ὀργανικὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ «Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου» Καστέλλας, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας ἐν τῷ Περιδικῷ «Ἐκκλησία» ὑποβάλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ἀπαιτούμενα πιστοποιητικά.

Ἐν Χαλκίδι τῇ 19ῃ Μαΐου 1962

† Ὁ Χαλκίδος Γρηγόριος

Ἱερά Μητρόπολις Πατρῶν ΕΠΙΣΚΟΠΙΚΟΝ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΝ Κλητῆριον Ἐπίκριμα

Πρὸς

Τὸν Ἱεροδιάκονον Εὐθύμιον Κουλουμπῆν
(ἀγνώστου διαμονῆς)

Καλεῖσαι νὰ ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου τὴν 12ῃν Ἰουλίου ἐ.ἔ. ἡμέραν Πέμπτην καὶ ὥραν 10π.μ., ἵνα δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος.

Προσπειδηλοῦμεν σοι ὅτι ἀν μὴ ἐμφανισθῆς τῇ ὡς ἄνω ἡμέρᾳ καὶ ὥρᾳ θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἐν Πάτραις τῇ 25ῃ Μαΐου 1962.

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Πατρῶν Κωνσταντίνος

«ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
† Ὁ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης ΠΟΥΛΚΑΡΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΘΕΟΛΟΓΙΟΣ Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ναῶν Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν:
Δρχ. 50, 75, 100 ἐτησίως.
Λοιπῶν Ναῶν Ἐπικρατείας: Δρχ. 30 ἐτησίως.
Ἐξωτερικοῦ: δολλάρια 3.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδοσίου Σπεράντσα, Θὰ ἦτο ἀφροσύνη.

Ἐόρτια Γράμματα.

Θεοφ. Ἐπισκόπου Θαυμακοῦ κ. Χρυσοστόμου,
Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν τῇ Ὑμνογραφίᾳ (Συνέχεια).

Χρ. Παππᾶ, Ἡ ἀπὸ χριστιανικῆς σκοπιᾶς θεώρησις
τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς προβληματικότητος.
(Συνέχεια).

Ἰωάννου Καμίρη, Κοσμητόρος τῆς Θεολογικῆς
Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Οἱ ἑτεροδοξοὶ
περὶ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας.

Ἀρχιμ. Φιλαρέτου Α. Βιτάλη, Ἱεράρχαι Ἀθηνῶν
ἐξ Ἡπειροῦ ὁρμώμενοι (Συνέχεια).

Παρατηρήσεων Στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Προκηρύξεις ἐκλογῆς ἱερῶν.

Βιβλιογραφία.